ҮРЭНЭЙ ЭБ—ХУУЛИ

й эхилһээр хахад һара болобо. Үргэн дэлгэр
манай ажалшад амжалта түгэсөөр жэлээ дүүр-
ондо бэелүүлхэ хараа зорилгонуудаа тодор-
й. Хаа хаанагүй— фабрика болон заводтошье,
үүд болон газар тараалан дээрэшье, барил-
д болон харгы замуудташье ажалай эршэ
на, социалис мүрысөөн бүри үргэдэнэ. Юуб
ороной ажабайдалда 1983 он онсо илгаатай
ПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он), декабриин
умүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ажалша кол-
хүн бүхэн, үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжээд,
ь бэелүүлхын, шэнэ амжалтануудые түйлахын ту-
ойгоор, хүсэл оролдолготойгоор ажаллаһан бай-
влай, гүрэнэй болон партийна журам шангадхаха,
ол аргануудые хэрэглэхэ, ажахын хүтэлбэрилгые
улха талаар партиин хараалһан хэмжээнүүд аша
іжа шадаа. Тиигэжэ тэдэ хүн бүхэнэй эдэбхи
улаа, хүсэлэл эрмэлзэлынь далижуулаа.
дэлмэришэн ангиин эсэшэ сусашагүй оролдол-
икымнай экономическа хүсэ шадал улам бэ-
кай. Промышленна продукци гаргаха түсэбөө
й 1983 ондо 100,1 процент, харин продукци
эбөө 100,2 процент дүүргэһэн жэшээтэй. Ажа-
дээшэлүүлхэ түсэб 100,3 процент дүүргэгдээ.
элэй түсэбһөө гадуур 3,3 миллион түхэригэй
лэдбэрилэгдэн гаргагдаа. Промышленна 100
продукци гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ хүртөө.
ын хүдэлмэрилэгшэд шэн габьяатайгаар хүдэл-
амжалта түйлаа. Баян ургаса ургуулжа, бар-
бһэ тэжээл бэлэдхэгдээ. Бүгэдын хүсэл орол-
р тараалангай болон мал ажалай ашаг шэмэ
эжэ, урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, бүхыдөө
продукци абтаба гээшэ. Тиигэжэ Эхэ орондоо
худалдаха түсэб 125 процент, хартаабха—136,
һү—102,0, үндэгэ—103,0, нооһо—103 процент
нэмнай һүүлэй жэлнүүдтэ үзэгдөөгүй түйлалта
онсолон тэмдэглэлтэй. Мүнөө жэлэй малай
хитэй һайнаар үнгэржэ байнхай.
альна барилгада, транспорт болон хэлхээ хол-
гэдэ һайн хубилалтанууд болоһон байна.
шэнэ хүсэнүүд, соёлой-ажаһуудалай барилга-
гада оруулагдаа. Эдэ бүгэдын ашаар хүн
л байдал улам һайжараа, баян дэлгэр болоо
й гэгээрэлэй, медицинын, соёлой болон худал-
ай эмхи зургаанууд парти болон правитель-
табиһан шухала зорилгонуудые бодото дээ-
ын түлөө ехэ оролдолго гаргаһан байха юм.
жэлэй һүүл багта боложо үнгэрһэн КПСС-эй
риин (1983 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно
дэхи сессиин шиидхэбэринүүдые, партиин ЦК-
на Секретарь Ю. В. Андроповой үгын текст
а заабаринууд болон тобшололнуудые манай
й бүхы ажалшад, үргэн олониитэ һайшаан
нике хэрэг дээрэнь бүримүһэн бэелүүлхээр
тухайгаа нэгэн дуугаар мэдүүлһэн юм. Илан-
. В. Андроповой «Мүнөө түйлаһан эршэ дэли-
рэгэйнгээ абьяасые алдангүй, һайн хубилалта-
эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ шухала» гэһэн үгэкүү-
н зүрхэ сэдьхэлдээ батаар хадууржа абанхай.
эрһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй
манай республикын Экономическа ба социаль-
1984 оной гүрэнэй түсэб болон 1984 оной Гү-
баталан абаба. Тиигэжэ энэ түсэб хуулиин хү-
бшуу. Байгша оной түсэб дотор промышленна
эдбэрилгэ нёдондо жэлэйхиһээ 1,2 процентээр
гээд хараалагдана. Нэн түрүүн түлишын-элшэ
ина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын, ой
баринууд үлэмжэ түргэнөөр хүгжөөгдэхэ бай-
ай хэрэглэмжын эд бараа гаргаха хэрэгтэ ехэ
уулагдана. Бүхыдөө промышленностьда ажалай
процентээр, харин нютагай Соведүүдэй мэдэ-
ленностьда 3,1 процентээр дээшэлүүлхэ гээд

ые саашадань улам түргэнөөр хүгжөөхэ хэм-
алагдана. Тэрэнэй бүхы продукциин хэмжээн,
идэ орходоо, 4,2 процентээр ургаха юм. Га-
ай ашаг үрэ дээшэлүүлжэ, ороһо таряа, хар-
болон тэжээлэй ургамалнуудые ехээр абадаг
тай. 1984 оной Гүрэнэй түсэб дотор мяха үй-
процентээр, һү — 9, үндэгэ — 7, нооһо —7,7
дээшэлүүлхэ гээд хараалагдаба гээшэ. Энээнтэй
лэ газар тараалангай болон мал ажалай про-
ндэ худалдалга дээшэлхэ зэргэтэй. Энэмнай
е, харюусалгатайшье зорилго болоно гэжэ хүн
о ёһотой, тиигээд гүрэнэй түсэбтэ даабаринуу-
һэн дүүргэхын түлөө мүнөөнһөө, жэлэй эхин
шанга тэмсэл ябуулагдаха болоно бшуу.
дуудташье, хүдөө нютагуудташье энэ жэлдэ
хэ барилга хэгдэхэ болоно. Үйлэдбэриин барил-
уугаар социально-ажаһуудалай объектнуудые саг
шанартайгаар бодхоожо, ашаглалгада оруулха
л анхаралаа хандуулха ёһотой болоно.
ной арадай ажахын, хүгжэлтын эсэсэй үг зо-
ажалша хүн зоной һуудал байдал улам бү-
лха, тэдэнэй бүхы эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые
н хангаха хэрэг болодог гээшэ. Тиимэһээ рес-
84 оной Гүрэнэй түсэб болон Гүрэнэй бюджет
адай ажабайдалай хэм хэмжээе дээшэлүүлхэ
е, тодорхойшье хэмжээнүүд хараалагданхай юм.
һээ байгша оной түсэбтэ даабаринуудай бэлэн
хүндэ байханьэли болоно. Ажалша коллектив
гансашье дүүргэхэ бэшэ, харин үлүүлэн дүүр-
бүхы нөөсэнүүдээ, арга боломжонуудаа дууһан
алай эмхидхэл болон журам эрид һайжаруулха,
ын түйлалтануудые үйлэдбэридэ зоримгойгоор
ажалай бүтээсэ участок бүхэндэ горитойгоор
ёһотой бшуу.
түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэдэггүй предприя-
ахынуудта ехэ анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.
сэбэр продукциин талаар үнгэрһэн жэлэйгээ
дприяти, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө
дприяти дүүргээгүй байшоо. Хэлсээнэй ёһоор.
дукцида харьяата предприятинуудта эльгээхэ
гэлтэ онсо хиналта доро байха болонхой. Энэ
ринуудаа бэелүүлжэ шадаагүй эмхинүүд бүхы-
дүүргээгүй гэжэ тоологдохо ёһо гурим мү-
онхой гээшэ. Харин тиихэдэнь, манай республи-
предприяти иимэ түсэбтэ даабаринуудаа нё-
ээгүй байха юм.
үсэбэй дүүргэлтын хойноһоо эрид хиналта, шал-
эха ёһотой болоно бшуу. Алмалта арьбалалтын
н хаа ханагүй эршэмтэйгээр ябуулхын түлэ
жээнүүдые абаха гээшэ тон шухала.
байгша оной түрүүшын кварталай түсэбүүдые
үрид дүүргэхэ хэрэгтэ эмхидхэлэй болон поли-
дэлмэри дууһан зорюулагдаха ушартай.
эдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ
е сүм дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, ар-
уудаа элсүүлхэ гээшэ ажалша коллектив бүхэнэй
хэрэг болоно. Юуб гэхэдэ, гүрэнэй түсэб хадаа
мүн шуу.

ГНАЛ

...литическэ эрдэм ...а тарааха та... ...ай байһанайнь ...дай Д. Банзаро... ...э гүрэнэй «Хүн... ...эг» орденто баг... ...титудай научна ...кафедрые дааг... ...риин эрдэмэй ...ент Дондок Дор... ...ровта Буряадай ...лой габьяата хү... ...э гэһэн хүндэтэ олгогдобо.

...дэй министр Николай Васильевич **Бутухановые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

Ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө, түрэһөөр 80 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, 1925 онһоо КПСС-эй гэшүүн, тусхайта пенсионер Николай Евгеньевич **Левскиние** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

• • •

...совет болон ...гын органуудта ...аша үрэтэйгөөр ...нь түлөө, түрэ... ...па гүйсэһэнтэйнь ...ан, Буряадай ...тоодын хэрэгүү...

Овощой шэнэ, һайн үрэжэлтэй сортнуудые туршажа нэбтэрүүлхэ талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай гүрэнэй сорт туршалгын участогые даагша Анисья Пантелеевна **Карповада Буряадай АССР-эй габьяата агроном** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 12 (16535) | 1984 оной январиин 14, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

1984 МАРТЫН 4

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта

ЕХЭ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР

Һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд орон доторнай эхилбэ

Һунгуулиин кампани шэнэ шухала шатадаа оробо. Һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд январиин 12-то эхилбэ. Ниитын эмхинүүдэй, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд суглаануудай дээрэ дэбжүүлэгдэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудай кандидатурануудые али бүхы талаһаань зүбшэн хэлсэнэ, тэдэниие дэмжэхэ тухай шиидхэбэринүүдые абана.

Зүблөөнүүд һунгагшадай политическэ ехэ эдэбхитэй байһые, манай орон дотор социалис арадай засагай гүнзэгы үндэһэ һууритай байһые элирхэйлэн харуулна.

Москва. Гүрэнэй Түбэй концертнэ зал. Ниислэл хотын Пролетарска һунгуулиин округой ниитын эмхинүүдэй, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд, сэрэгэй албатад эндэ сугларба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Ю. В. Андроповые ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай Москвагай ажалша коллективүүдэй дурадхалые һунгалгын урда тээхи зүблөөндэ хабаадагшад халуунаар һайшаан угтаһан байна.

И. А. Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой прессэй корпусой токарь В. И. Кожухин түрүүлэн трибунада гаража үгэ хэлэхэдээ, сугларагшадай һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые мэдүүлбэ.

— Партиин Центральна Комитедэй декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, Юрий Владимирович Андроповой үгэ соохи захяа заабаринууд, тобшололнууд зохёохы ёһоор, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахыемнай бидэниие зоригжуулна, —гэжэ тэрэ хэлээ. — Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн зорилгые Москвагай хүдэлмэришэд, бүхы совет хүнүүд патриотическа уялгамнай, нэрэ хүндымнай хэрэг болоно гэжэ тоолоно.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, нүхэр Ю. В. Андропов түрүүтэй ЦК-гай Политбюрогой ороной социально-экономическа хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудта тон ехэ анхаралтайгаар хандадаг, ажалшадай үнэтэ дүй дүршэлые, ашатай туһатай үүсхэлые хёрхо наринаар адагладаг, дутуу дундануудые залан сэхээр элирүүлдэг, бүхы хүн зоной урда тодорхой, ойлгосотой зорилгонуудые табидаг байһаниинь зүрхэ сэдьхэлдэмнай урма баяр түрүүлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ үргэлжэлүүлээ.

Урдынхидал мэтэ, автозаводойхид мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ дабшана.

Манай коллектив Юрий Владимировичч Андроповые Москва хотын Пролетарска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта түрүүшын кандидадаар нэрлэбэ.

Оронойманй ажабайдалда болоһон бүхы һайн хубилалтануудые Коммунис партии болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ, хэтэдээ мүнхэ Ленинэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ Ю. В. Андроповой нэрэтэй совет хүнүүд таһаршагүйгөөр холбодог юм.

Уласхоорондын оршом соо Ю. В. Андропов дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулан һайжаруулха, термоядерна аюулые зайсуулан сараха талаар партиин, Совет гүрэнэй хараа шэглэлые шууд сэхээр бэелүүлнэ. Тэрэнэй асари ехэ дүй дүршэл, политическэ сэсэн мэргэн ухаан, коммунизмын суртал һургаалнуудта хэлбэришэгүйгөөр алба хэлгэ, эб найрамдалай хэрэгые сахин хамгаалха гэһэн бата хүсэл эрмэлзэл тэрэнэй нэрэ хүндые улам дээшэлүүлһэн байна.

— Нүхэр Ю. В. Андроповые депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай ажалша коллективүүдэй шиидхэбэриие научно-техническэ интеллигенциин үмэнэһөө дэмжэхэ гээшэ намда ехэл аятай зохид байна, — гэжэ Л. Я. Карповай нэрэмжэтэ Физико-химическэ эрдэм-шэнжэлгын институдай директор, академик, Социалис Ажалай Герой Я. М. Колотыркин мэдүүлбэ.

Юрий Владимировичай эсэшэ сусашагүй бүхы ажал ябуулга манай социалис гүрэнэй аша туһада, совет арадай ажана тэниглэн ажабайдалай аша туһада хэлбэришэгүйгөөр алба хэлгын гэршэ жэшээ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Юрий Владимирович Андроповые** СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай дурадхалые зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар дэмжэбэ. Москва хотын Пролетарска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадаар һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхэ гүйлтатайгаар тэдэнэр Ю. В. Андроповто хандаһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаба.

Москва хотын Тушинска һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи зүблөөн болобо. «Зеленоградстрой» гэжэ үйлэдбэриин барилга-хабсаралгын нэгэдэлэй 111-дэхи барилгын управлениин хабсаргагша В. И. Блажиевский иигэжэ хэлэбэ:

— Манай барилгын управлениин коллектив КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповые Тушинска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна. Юрий Владимирович хадаа ленинскэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, эмхидхэхы бэлиг шадабаряа коммунис байгуулалтын хэрэгтэ, эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ зорюулдаг ленинскэ түхэл шэнжэтэй элитэ ехэ хүтэлбэрилэгшэ болоно гэжэ совет хүнүүд һайн мэдэдэг юм. Манай Эхэ ороной экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ талаар айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Манай управлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад «Зеленоградстрой» нэгэдэлэй 111-дэхи барилгын управлениин комплексно бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Н. А. Злобиниие депутадта кандидадаар дэбжүүлээ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Юрий Владимирович Андропов болон **Николай Анатольевич Злобиниие** СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэриие зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар һайшаагаад, Тушинска һунгуулиин округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхэ гүйлтатайгаар тэдэнэртэ хандаһан байгаа.

Москвагай «Хадуур ба балта» гэжэ металлургическа заводой, Москвагай «Хоёрдохи часай завод» гэдэг үйлэдбэриин нэгэдэлэй, «Парижай коммуна» гэжэ гуталай фабрикын коллективүүдэй суглаанууд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов Московско городской һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Ниислэлэй ниитын эмхинүүдэй, ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн Союзай байшангай Колонно зал соо ехэ дэбжэлтын оршон байдалда болобо.

— Коммунис партии болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр Н. А. Тихоновые депутадта кандидадаар дэбжүүлһыень Москвагай барилгашад ехэ урма баяртайгаар угтан абаһан байна,— гэжэ «Гордорстройн» 3-дахи трестын 44-дэхи барилгын управлениин комплексно бригадын бригадир М. А. Лазарев хэлэбэ. — СССР-эй Министрнүүдэй Соведые хүтэлбэрилхэдөө, Николай Александрович ехэ хүсэ шадалаа, анхарал оролдолгоёо экономикые наринжуулан һайжаруулгада, социальна ба соёлой байгуулалтада элсүүлнэ. Үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар партиин хараа шэглэлые бэелүүлгэдэ тэрэ ехэ хубитаяа оруулна. Эхэ орондоо үнэн сэхээр алба хэдэгээрээ, партийна залан сэхэ байһаараа, хүнүүдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ энэрхы дулаанаар, анхарал оролдосотойгоор хандадаг байһаараа нүхэр Н. А. Тихонов совет арадай гүнзэгы ехэ нэрэ хүндэдэ хүртэнхэй.

Н. А. Тихонов Москвагай экономикые хүгжөөлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулна гэжэ «Хадуур ба балта» заводой булад хайлуулагша, Социалис Ажалай Герой В. И. Коптев, «Хоёрдохи часай завод» гэдэг үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор Н. И. Першин үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Совет хүнүүд ерээдүйдөө ехэ этигэл найдалтайгаар оронойнгоо гүрэнэй засагай дээдын зургаанай һунгалтые угтажа байна гэжэ үгэ хэлэгшэд мэдүүлбэ.

Н. А. Тихоновые СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай коллективүүдэй дурадхалые зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар һайшааһан байгаа. Московско городской һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадаар һунгагдахыень **Николай Александрович Тихоновые** гүйхэ гэжэ шиидхэгдээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ ниислэл хотын Куйбышевска һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи зүблөөн «МЭЛЗ» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй соёлой байшан соо болобо. Коммунис партии болон Совет гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша,— КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко энэ округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байна.

— Константин Устинович Черненко бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, эмхидхэхы бэлиг шадабаряа партиин политикые залан сэхээр бэелүүлгэдэ, үзэл суртталай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулгада элсүүлэн үгэдэг коммунист-ленинец юм гэжэ бидэ бултадаа һайн мэдэдэгбди,— гээд «Хроматрон» заводой заһабарилагшадай бригадир В. Е. Сороковой хэлэбэ.— Тэрэ бүхы наһан соогоо коммунис суртал һургаалнуудта, Эхэ оронойнгоо ба арад зоной аша туһада хэлбэришэгүй үнэн сэхээр алба хэһэн хүн юм. Партиин найдажа даалгаһан бүхы тушаалнуудта хүдэлхэдөө, Константин Устинович ажал хэрэгтээ шууд сэхээр, зохёохы ёһоор хандадаг байһанаа харуулба.

Константин Устинович Черненкые СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ тухай шиидхэбэриие зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар дэмжээ. Москва хотын Куйбышевска һунгуулиин округһоо депутадаар һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхэ гүйлтатайгаар һунгалтын урда тээхи зүблөөн К. У. Черненкэдэ хандаба.

Перовскэ һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн Москвагай «Компрессор» заводой соёлой байшан соо болобо. Москва-Сортировочная гэжэ локомотивна депогой машинист-инструктор А. А. Лебедев эндэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришиниие Перовско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри дэмжэхые дурадхаа.

Виктор Васильевич Гришиние Москва хотын Перовско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлгые дэмжэхэ, энэ округто депутадаар һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень тэрэниие гуйха гэһэн тогтоол зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаба.

Москва хотын Кунцевска һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй окружной һунгалтын урда тээхи зүблөөн болобо. Предприятиин коллективэй суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр, Советскэ Союзай маршал Д. Ф. Устиновые, Москвагай Кунцевска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ гэжэ Москвагай радиотехническэ заводой токарь-тошылдогшо Социалис Ажалай Герой Г. Т. Сапоженков мэдээсэбэ.

— Коммунис партии болон Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Д. Ф. Устинов Эхэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулдаг юм,— гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Дмитрий Федорович Устиновые Кунцевска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлгые дэмжэхэ тухай шиидхэбэри зүблөөн дээрэ нэгэн дуугаар абтаба. Энэ һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхэ гүйлтатайгаар зүблөөндэ хабаадагшад Д. Ф. Устиновта хандаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Ленинградска городской һунгуулиин округой ниитын эмхинүүдэй ба ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй окружной һунгалтын урда тээхи зүблөөн дээрэ «Электросила» гэжэ нэгэдэлэй токарьнууд-карусельщигүүдэй бригадир Ю. К. Сидоров үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Г. В. Романов гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадаар нэрлэгдээ гэжэ мэдээсэбэ. КПСС-эй

(Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

«ЗУУНАЙ УРЯА» ГЭҺЭН ФРАНЦУЗ ХҮДЭЛӨӨНДЭ

Уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй боложо байһантай дашарамдуулан, француз арадай гүнзэгы сэдьхэлһээ һанаагаа зобожо байһан тухай, эб найрамдалай хэрэгэй түлөө тэмсэхые тэдэнэй шиидхэбэриин улам ургажа байһан тухай хэлэгдэһэн таанадай бэшэгтэй ехэ анхаралтайгаар танилсабаб.

Франциин ниитын ба политическэ элдэб бүлэгүүдэй түлөөлэгшэдэй, танай ороной эрдэм, соёлой элитэ ехэ ажал ябуулагшадай, Франциин Эсэргүүсэлтын ветерануудай хабаададаг танай хүдэлөөнэй ажал ябуулга тухай Советскэ Союзда һайн мэдэдэг юм.

Американ шэнэ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхожо эхилһэнһээ уламжалан, ядерна дайнай аюул үнэхөөрөөшье үргэдэжэ байна. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнуудые хөөрэлдөөнүүдэй ашаар шиидхэлгэдэ һаад ушаруулдаг бэрхэшээл түбэгүүдые усадхаха тухай асуудал таанад тон зүбөөр табинат. Иимэ бэрхэшээл түбэгүүдые усадхахын түлөө Советскэ Союз мүн лэ тэмсэнэ. Сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо гэһэн США-гай ба тэдэнэй союзнигуудай һэдэлгэнүүд хадаа эдэнэй эгээл шухалань болоно гэжэ Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд найдуулһан байгаа. Эгээл тиимэһээ түрүүлэн добтолхо зорилготой ядерна шэнэ буу зэбсэгүүдые али бүхы аргаар Баруун Европодо тараан тодхохо түсэбүүдээ бэелүүлхын түлэ Холбоото Штадууд Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые халха болгоһон байна. США-гай ракетэнүүдээ тараан тодхожо эхилхэдэнь, хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэлүүлхэ гээшэ Европын ба дэлхэйн олониитые мэхэлэлгэдэ хабаадалсаха гэһэн удхатай байгаа бшуу. Ушар ёһо мэдэхэ хүн бүхэн энээниие ойлгохо байха.

Тиимэһээ тохёолдоһон байдалай түлөө США болон американ шэнэ ракетэнүүдые Европын газар дээрэ тараан тодхолгые дэмжэһэн НАТО-гай талаар тэрэнэй партнернууд харюусаха ёһотой.

Манай түбиин ерээдүй байдалай түлөө францүзүүдай зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлжэ байлгын таанадай хандалга дотор найруулагдаһыень бүрин хүсэдөөр ойлгонобди. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ совет хүнүүдэй мүнөөнэй гол зорилго болодог байһыень нюунагүйб. Гэбэшье тохёолдоһон байдал тэхэришэгүй гэжэ тоолоно бэшэбди. Хэрбээ НАТО-гай оронуудай зүгһөө дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетэнүүдые Европодо тараан тодхожо эхилхын урда тээхи байдалда тэхэрин бусахаар бэлэн байгаа гээшэ һаань, СССР энээниие бэелүүлхээр мүн лэ бэлэн юм гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэд тодорхойгоор мэдүүлээ һэн. Тиигээд байгаа һаань, оронуудтамнай дүтэхэнэ американ шэнэ ракетэнүүдэй тараагдан тодхогдожо эхилэлгын аюулые зайсуулан сараха зорилготойгоор Советскэ Союз болон манай союзнигууд харюугай хэмжээнүүдые абахагүй һэн аab даа.

Адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай үндэһэ һуури дээрэ—бии байгаа ори ганса үндэһэ һуури дээрэ баруунай гүрэнүүдтэ, зүүнэй оронуудта ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо зорилготой хөөрэлдөөнүүдые хэлгын замда тэхэрин бусаха нэгэшье арга боломжо алдагдаха ёһогүй гэжэ урдынхидал мэтэ, мүнөөшье тоолонобди. Европын оронуудай арадууд, үргэн олониитэ энэ талаар улам ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай.

Советскэ Союз эб найрамдалта, шахардуу шанга байдалые һуларуулгын, арадуудай хоорондо хани барисаа тогтоолгын хараа шэглэлээ саашадаашье бэелүүлхэ, буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые болюулхые хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохо юм гэжэ бүхы эрэгтэй, эмэгтэй францүзүүдай батаар этигэхыень хүсэхэ байнаб.

Ядерна дайнай аюулһаа Европые, манай бүхы дэлхэйе сүлөөлхын түлөө һайн һайхан ажал ябуулгадаа амжалтануудые түйлахыетнай таанадта хүсэнэб.

Ю. АНДРОПОВ.

1984 оной январиин 12.

ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ БЭХИЖҮҮЛГЫН АША ТУҺАДА

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов дайнда эсэргүү Ж. Сега түрүүтэй «Зуунай уряа» гэһэн француз хүдэлөөнэй делегацитай январиин 12-то Кремль соо уулзаба.

Дайнда эсэргүү «Зуунай уряа» гэһэн француз хүдэлөөнэй эльгээһэн бэшэгтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. В. Андроповой үгэһэн харюуе В. В. Кузнецов делегациин гэшүүдтэ дамжуулба.

Хани барисаанай оршон байдалда хөөрэлдөөн болоо.

Уласхоорондын байдалай улам түгшүүрилтэй бололго, Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха хөөрэлдөөнүүдтэ тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүд дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда, хүн түрэлтэнэй ажабайдалда ехэ аюул тохёолдуулна гэжэ бэшэгэй авторнууд тэмдэглэнэ.

«Зуунай уряада» харюусажа, нёдондо жэлэй июль һарада эб найрамдалые хамгаалгын жагсаалда гараһан 500 мянган эрэгтэй, эмэгтэй францүзүүд, буу зэбсэгүүдые хуряахын, эб найрамдалай түлөө ябуулгануудай долоон хоногой үедэ жагсаалнуудта хабаадаһан олон зуугаад мянган хүн зон француз арадай һанаагаа зобожо байһые, эб найрамдалай хэрэгэй түлөө тэмсэхые тэдэнэй эрид шиидэнхэй байһыень элирхэйлэн харуулба гэжэ бэшэг дотор саашадаа хэлэгдэнэ.

Иимэ эрхэ байдалда гүнзэгы сэдьхэлэй уряатайгаар танда хандаха гээшэ уялгамнай болоно гэжэ тоолонобди гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэс табиха шухала. Хөөрэлдөөнүүдтэ һаад ушаруулһан али бүхы бэрхэшээлнүүдые зайсуулха, хөөрэлдөөнүүдые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, Баруун болон зүүн оронуудта буу зэбсэгүүдые тэнсүү жэгдээр хороохо шухала.

(ТАСС).

НОВОКУЗНЕЦКДЭ— ЭХЭ ОРОНОЙ ШАГНАЛ

НОВОКУЗНЕЦК (Кемеровскэ область). (ТАСС). Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ мүндэлһэн Новокузнецк хото мүнөө Сибириин индустриин томо ехэ түбүүдэй нэгэниинь болонхой. Тэрэниие шулуу нүүрһэнэй ба буладай хото, хүдэлмэришэнэй болон дайшалхы алдар солын хото гэжэ нэрлэхэл ёһоороо нэрлэдэг. Эсэгэ оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсые бэхижүүлгэдэ сибириинхидэй оруулһан хубитые Эхэ орономнай үндэрөөр сэгнээ. Социалис байгуулалтада хотын ажалшадай алдар габьяатай байһанайнь түлөө, ороноо индустрижүүлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэнэйнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда немец-фашис булимтарагшадые һамна бута сохилгодо горитой хубитаяа оруулһанайнь түлөө Новокузнецк хотые Октябриин Революциин орденоор шагнаба. Үндэр дээдын шагнал барюулгада зорюулагдаһан партиин городской комитедэй, горсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй баярай суглаан январиин 12-то эндэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюроһоо бүридэһэн хүндэтэ президиум ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгагдаа.

Сугларагшадта халуунаар угтагдажа, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Удаань Новокузнецкые Октябриин Революциин орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые В. И. Долгих соносхон уншаад, сугларагшадай альга ташалга доро хайра шагналые городой тугта зүүлгэһэн байна.

КПСС-эй Новокузнецкэ горкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Ситько, партиин Кемеровскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Л. А. Горшков, бусад үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

Ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, Эдеэ хоолой программын даабаринуудые бэелүүлэн, 1983 ондо ажалай ехэ илалта түйлажа, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

17,5 миллион тонно үхэр мал болон шубууд, 63,4 миллион тонно һүн, 48,2 миллиард үндэгэн, 238 мянган тонно нооһон (сэбэр утаһанда оруулхада) бэлэдхэлэй пунктнуудта, болбосоруулгын предприятинуудта эльгээгдээ. Үхэр мал болон шубуудые —100,1, һү— 106, үндэгэ— 107, нооһо худалдалга — 103 процентээр дүүргэгдэһэн байна.

1982 онойхитой жэшэбэл, һү, үхэр мал болон шубуудые— 9 процентээр, үндэгэ болон нооһо худалдалга 4 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бусад предприятинууд малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байна.

Арбан нэгэдэ[...] табан жэлэй гол [...] жэлынь түгэсэжэ [...], шиидхэхы удха шанартай дүрбэдэхи жэл гараад байна. КПСС-эй ЦК-гай [...] (1982 он) Пленумэй баталһан оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөндэ оролсон, республикымнай хүдөөгэй ажалшад, тэрэ тоодо колхозуудай ажалшад, малшад үнгэрһэн 1983 ондо үйлэдбэридөө муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаа.

Жэшээлхэдэ, нёдондо колхозуудай тарялан дээрэһээ 273,2 мянган тонно тариан, 52,6 мянган тонно хартаабха, 7,3 мянган тонно овощ хуряагдажа, урда жэлэйхитэй сасуулхада тариан ажалһаа нилээд ехэ продукци абтаа. Олохон колхозууд, бригада болон звенонуудта ороохо тарья, хартаабха, овощ үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха, мүн малай тэжээл бэлэдхэхэ түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаһан байна.

Тэрэшэлэн колхозуудай һү һаалиин олохон фермэнүүд, хонишодой бригаданууд, зарим түрүүшүүл эрхим үрэ дүнгүүдые туйланхай. Тусхайлбал, 1983 ондо колхозуудта мяха үйлэдбэрилгэ урда жэлэйхидэ орходоо 4 процентээр, һү — 5 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Энэ үе соо үнеэн бүхэнэй һү һаам 70 килограммаар ехэ болгогдоо. Тугал, хурьгад, унагад урда жэлэйхиһээ баһал олон абтаа. Хамтын ажахынуудта адууһа малай гарзалалга эрид үсөөрүүлэгдээ гэжэ тэмдэглэхээр.

Ондоогоор хэлэбэл, республикын колхозууд шэнэ жэлдэ үшөө һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха, тариан болон мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха, түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ, мүн бүхы экономикоёо улам бэхижүүлхэ гүйсэд аргатай болонхой. Тиигэжэ колхозууднай Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүри ехэ хубита оруулха аргатай болоно, оруулха ёһотойшье.

Хэнэйшье мэдэһээр парти, правительствымнай хүдөө ажахые хүгжөөхэ, илангаяа экономикынгоо талаар һулашаг, гарзатадаг ажахынуудые бэхижүүлхэ, өөдэнь татахын тула тон шухала хэмжээнүүдые бэелүүлээ гээшэ. Жэшээлхэдэ, гансахан манай республикын колхозуудай урда жэлнүүдтэ гүрэнһөө абаһан 34 миллион түхэригэй богони болзоротой урьһаламжын мүнгэнэй бусаалгые болюулһан, нилээд ехэ мүнгэнэй богони болон удаан болзоротой урьһаламжын түлбэрие хойшолуулһан байна.

Энээнһээ гадна, хүдөө ажахын гол продуктнуудые худалдан абалгын гүрэнэй сэн дээшэлүүлэгдэжэ, тэрээнһээ колхозууднай жэлдээ 32,5 миллион түхэригэй ашаг олзо оруулха аргатай болоо. Элдэб капитальна барилга хэхэ, страховой түлбэри үгэхэ хэрэгтэ зорюулагдажа, колхозуудта үгтэхөөр 9,1 миллион түхэриг бюджедээр һомологдоо.

Эдэ бүгэдын ашаар ехэ гарзатай гү, али ашаг олзо багатай нэгэшье колхоз мүнөө байха ёһогүй. Энэнь үнгэрһэн жэлэй үйлэдбэриин-финансова түсэб соошье хараалагдаһан байгаа.

Гэбэшье республикын олохон колхозууд эдэ бүхы арга боломжые хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, гүрэндэ ехээр худалдаха, продукциин шанарые һайжаруулха, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын тула шухала хэрэгтэй юумэ гүйсэд бэелүүлжэ шадаагүй гэжэ тэмдэглэхэ ёһотой болоно.

Даб дээрэ хаража үзэхэдэ, нёдондо колхозууд 27,6 миллион түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулха байһан аад, оройдоол 17 миллион түхэригэй сэбэр ашаг олзотой гараахаар хүлеэгдэнэ. Аяар 11 колхоз гарзатайгаар жэлые дүүргэбэ.

Тиимэһээ мүнөө республикын колхозуудта болохоёо байһан хамтын тоосоото, тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ эдэ бүхы асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаха болоно. Бүхы үйлэдбэриие зүбөөр эмхидхэн хүтэлбэрилхэ шэнэ, түрүү онол аргануудые, тэрэ тоодо хамтын подряд нэбтэрүүлхэ, ажалай журам шангадхаха, наринаар сахиха, доторой бүхы арга боломжо, нөөсэнүүдые гүйсэд элсүүлэн хэрэглэхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд бүхы талаһаа үргэнөөр хэлсэгдэхэ ёһотой.

Нэгэл адли эрхэ байдалда байгаад, зарим колхозууд яахадаа иимэ ехэ гарза хохидолдо ороноб, продукци юундэ багаар абанаб, хайшан гэхэдээ тэрэнь үнэтэй болоноб гэжэ тэндэхи хүтэлбэрилэгшэдһөө, мэргэжэлтэдһээ асууха саг ерээ. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ Бэшүүрэй районой «Еланский» — 205 мянган, «Рассвет» — 188, Яруунын районой «Дружба» — 109, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд — 208 мянган түхэриг гарзатайгаар жэлые дүүргээ.

Мүнөө гараад байһан 1984 ондо иимэ тулюур байдалай тохёолдохогүйн тула колхоз бүхэн жэлэй эхинһээ хойшо бүхы хүн зонойнгоо дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулжа, эдэбхи үүсхэлыень бадаруулан, социалис мүрысөө үргэдхэхэ ёһотой.

Гадна ниигээд январь, февраль һарануудта колхоз бүхэндэ үнгэргэгдэхэ тоосоото болон тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые бүхы талаһаань шэнжэлжэ, шэнэ, түрүү юумые үйлэдбэридөө бүри үргэнөөр хэрэглэхэ, дутуу дундануудые гүйсэд элирүүлэн, тэдэниие усадхаха тодорхой хэмжээнүүдые хараалха шухала болоно.

Гэшүүдэй хамтын тоосоото-һунгалтын суглаанай үүргэ, нүлөө, удха шанар айхабтар ехэ. Энэмнай колхозой үйлэдбэриие хүтэлбэрилхэ демократическа үндэһэ һуури батадхаха, хүнүүдэй эдэбхи үүсхэлые бадаруулха, тэдэнэй хүсые элсүүлхэ арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн ха юм.

Ажахынуудай партийна организацинууд, районуудай хүдөө ажахын органууд, колхозуудай правлени болон шалгалтын комиссинууд эдэ суглаануудта эртээнһээ һайнаар бэлдэжэ, эмхитэйгээр, олон хүнүүдэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ зэргэтэй. Тиимэһээ республикын агропромышленна нэгэдэлнүүд энээн тушаа бүхы хэрэгтэй хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ёһотой гэжэ РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги заагһан байна.

Колхозуудай тоосоото болон тоосоото-һунгалтын суглаануудта һайнаар бэлдэхэ, тэдэниие эмхитэйгээр үнгэргэхын тула ямар юумэндэ гол анхарал хандуулхаб?

Нэн түрүүн үнгэрһэн жэлэй тоосоое саг соонь һайнаар бүридхэхэ, согсолхо, 1984 оной үйлэдбэриин-финансова түсэб тодоор табиха, тэдэниие үйлэдбэриин подразделенинүүдтэ уридшалан дүүргэхэ зорилгоор хэлсэхэ хэрэгтэй. Фермэ, бригадануудта үнгэргэгдэһэн суглаанууд дээрэ шэнэ жэлэй социалис уялганууд абтаһан, хамтын хэлсээнүүд, социалис мүрысөөнэй гурим, түрүү дүй дүршэл, эрдэм-техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ асуудалнууд хэлсэгдэжэ баталагдаһан байха ёһотой. Илангаяа хамтын подрядаар хүдэлһэн бригада, звенонуудай үнгэрһэн жэлэй дүй дүршэл согсологдожо, ажалайнь түлөөһэнэй гурим гүйсэд тодорхойлогдоһон байха болоно.

Суглаануудай зарлагдахын урда тээ колхоз бүхэндэ эд хэрэгсэлэй болон бүхы юумын тоо бүридхэл наринаар хэгдэһэн, тоологдоһон, шалгагдаһан, үйлэдбэридэ хэрэггүй, үлүү, продукциин үнэ сэнгые дээшэлүүлхээр юумэнүүд хуу худалдагдаһан байха ушартай. Гүрэнэй түсэбүүдэй, социалис уялгануудай дүүргэгдээгүй ажахынуудта тэрэнэйнь шалтагаан гүйсэд элирүүлэгдэхэ, дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүд уридшалан абтаха зэргэтэй.

Иимэ хүдэлмэриие саг соонь бэелүүлжэ шадаһанайнь ашаар лэ нёдондо Бэшүүрэй районой «Победа», Сэлэнгын районой Карл Марксын, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта тоосоото болон тоосоото-һунгалтын суглаануудынь эмхитэй һайнаар үнгэргэгдөө һэн. Гэшүүдынь суглаандаа олоороо сугларжа, жэлэй тоосоое зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэн. Тэдэнээ амжалтатайгаар дүүргээшье.

Хүнүүдэй өөһэдынгөө һанажа бодожо ябаһан юумые хүсэд хэлээд, бии байһан дутагдалнууд тушаа эрид сэхэ шүүмжэлэл хээд, тодо тодорхой, үнэтэй һайн һанамжа, дурадхалнуудые оруулаад байгаал һаань, колхозуудай саашанхи хүгжэлтэдэ, бүхы ажалай урагшатай ябалгада туһатай байха бшуу.

Үнгэрһэн жэлдэ ажалша коллективүүд болон ажалай гүйсэдхэхы журам тухай Хуули баталагдаа гээшэ. Тэрэниие хүтэлбэри болгожо, колхозуудай соведэй түлөөлэгшэдэй Бүхэсоюзна суглаан колхозуудай Жэшээтэ Уставта зохихо хубилалта оруулха байна. Тиимэһээ эдэ болохоёо байһан суглаанууд дээрэ хүнүүдэй ажалай журам, даалһан хүдэлмэридөө тэдэнэй харюусалга тухай үргэн хөөрэлдөөн болохо зэргэтэй. Хамтын ажалда хайша хэрэгээр хандадаг, ажал хэдэггүй, залхуу хойрог, өөрынгөө хубиин хэрэгтэ бүхы һаналаа табидаг хүнүүдтэ коллективүүдэй зүгһөө хатуу шанга шүүмжэлэл хэхэ, тэдээн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые абаха саг ерээ.

КОЛХОЗУУДАЙ ТООСООТО-ҺУНГАЛТЫН СУГЛААНУУДЫЕ УГТУУЛАН

ОЛОНОЙ ШИИДХЭҺЭН АШАТАЙ

Жэлдээ нэгэ дахин зарлагдадаг эдэ суглаанууд дээрэ хэлсэхэ, шиидхэхэ тон шухала асуудалнууд олон ааб даа. Ажахые хүтэлбэрилгын онол аргые улам нарижуулха, зарим хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй ажалда үзэгдэдэг таагүй юумэнүүдые, элдэб дутагдалнуудые нюур сахилтагүйгөөр шүүмжэлхэ, зүб харгыень заажа үгэхэ гээшэ суглаанда хабаадагшадай уялга мүн. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ эрилтэ ехэтэйгээр хандаха, тэдэнэй эдэбхиие али болохоор дэмжэхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ байна. Колхоз бүхэндэ гол һалбаринуудта хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ саг ерээ.

Нёдондо 40 гаран колхоз бүхыдөө 17 миллион түхэригэй сэбэр ашаг олзотой гараа гэжэ дээрэ дурдаа һэмди. Тэрэниие зүбөөр хэрэглэхэ, ехэнхиень хубаагдадаггүй жасада оруулха, мүн социальна болон соёлой хэрэглэмжэдэ тосхон, һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ һомолхо шухала. Ондоогоор хэлэбэл, Жэшээтэ Уставай ёһоор ниитын бүхы зөөри хэрэгсэл нэн түрүүн үйлэдбэриие үргэдхэлгэдэ, ажахые хүгжөөлгэдэ, гэшүүдэй аша туһада хэрэглэгдэхэ ёһотой бшуу даа.

Мүнөө болохоёо байгаа тоосоото суглаанууд хамтын ажалай демократиин үндэһэ һууриие улам бэхижүүлхэ, колхозуудай саашадаа хүгжэн һалбарха, үйлэдбэридөө шэнэ алхам хэхэ хэрэгтэнь ехэхэн нүлөөтэй байна.

И. ЗАНГЕЕВ,
Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын колхозуудай эмхидхэлэй хэрэгэй талаар булэгэй ахамад экономист.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИИН Д[...]

КОММУНИ[...] ЭХЭНЭР[...] ХУБИ ЗА[...]

ТАБИДАХИ онуудай һүүл үе һэн. Тэрэ сагта үшөө залуухан ябаһан Люба эжыдээл адли малшан болохо гэжэ эрид шиидээ бэлэй. Хара багаһаа эжынгээ хормойһоо аһалдан, фермэдэ ерэлсэдэг, һаажа байһан үнеэень маажан һамааруулдаг байгаа. Удаань нэгэ бага томошог болоходоо, номгон зантай үнеэдыень өөрөө шэлэжэ һаадаг болоо һэн. Ажалай амта иигэжэ танюулжа байһан эжын басагамни хожомоо намайгаа орлохо хүн болохо юм даа, харахада, малда яһала эмээхэй шэнгигшэ гэжэ зүрхэ сэдьхэлээ бүтүүхэн баярлуулан ябадаг байгаа. Нээрэшье, эжын бодол талаар ошоогүй. Люба бүлэг үнеэдые тушаажа абаад, хэнһээшье дутуугүй һаалишан солотой ябадаг болоо һэн.

Хэнэйшье мэдэһээр, энэмнай хүнгэн бэшэ ажал ха юм даа. Гадна тэрэ холын таби гаран онуудта фермэнүүд оньһожоруулагдаагүй, һаалишад бүхы ажалаа бар хүсөөр хэдэг байгаа. Хара үглөөгүүр бодожо, фермэдээ ошоод, үнеэдээ һааха, эдеэлүүлхэ, шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэһээ эхилээд, үдэшэ орой болотор хэхэ юумэн мундахагүй даа. Тэрэ үедэ үшөө үнеэдээ эдеэлүүлхэ үбһэ, һолоомоёо һаалишад өөһэдөө морёор зөөдэг һэн. Илангаяа үбэлэй сагта хэхэ ажалынь захагүй ехэ болодог бэлэй. Тиигэбэшье залуу һаалишан хубиингаа түсэб, уялгануудые дүүргэдэг, һанаһандаа хүрэдэг һэн.

Люба һаалишанаар хүдэлһэнһөө хойшо ехэ удааншье болонгүй үндэр дүнгүүдые туйлажа эхилээ бэлэй. 1958 оной дүүрэхэдэ, анха түрүүшынхеэ үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаажа, ехэ амжалта туйлаа һэн. Тэрэ үедэ эгээл дүршэл ехэтэй, үнинэй һаалишад энэ дабаае дабадаг байһан юм. Саашадаа туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, жэл ошожо тума һаамаа дээшэлүүлжэл ябаа.

1963 он һэн. Тэрэ жэлдэ ажахы дотороо эгээл ехэ һү һаажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан һаалишан Любовь Доржиевна Арбалжиновае нютагайнь коммунистнууд нэгэн дуугаар партиин зэргэдэ абаа. Тэрэ ганса ажалаараа өөрыгөө һайн талаһаа харуулаа бэшэ, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, ажабайдалда ушардаг дутагдалнуудтай эбсэдэггүй, урагшаа һанаатай байһаараа коммунистнуудай анхаралые татаа бшуу.

Тэрэ гэһээр тэбхэр хорин жэл үнгэршэлэй. Энэ сагай туршада Любовь Доржиевна эдир залуу ябахадаа шэлэһэн мэргэжэлдээ урбаагүй, харин коммунист нэрээ улам дээшэнь үргэн, эрхим һаалишадай тоодо ябаа. Урзанда ажаллажа ябатараа, гараа харатайгаар гэмтээжэ, үнеэдтэйгээ хахасаха баатай болоо һэн. Тиигэбэшье шууд сэхэ зантай энэ эхэнэр эгээл туранхай бүлэг тугалнуудые харууһалхаяа даажа абаһан юм. Тэдэнһээ нэгэшье толгойень гарзалуулангүй, ондо оруулжа шадаа. Үнгэрһэн жэлэй май һарада орой түрэһэн тугалнуудые шэнээр тушаажа абаад, мүнөө болотор түлжүүлжэ байнхай.

Ажал хүдэлмэридөө ямараар хандадагыень тугалайнь байрада ороһоор лэ дары ойлгохот. Эндэ ариг сэбэр, хуурай, дулаан. Тугалнуудайнь клеткэнүүд, хаяа ханануудынь сагаадагданхай. Гадна клеткэнүүдэй оёор забһартайгаар хэгдэһэн юм. Тугалшан эхэнэрэй үглөөнэй 7-һоо үдэшын 7 час болотор хэхэ юумэн ехэ даа. Аяар 47 тугалые гансаараа эдеэлүүлхэ, шэбхэ шабааһыень абаха, шэнгэн тэжээлыень буйлуулха, үлбэрнүүдыень тордихо гээшэ хүнгэн бэшэ. Томонуудыень үдэрэй дулаанда газаа байлгажа, эдеэлүүлдэг, бүлеэн уһаар уһалдаг.

Коммунист Арбалжинова эдэ бүхы [...] гаар тон [...] тийна д[...] Тэрэ хэдэн [...] фермынгээ [...] толгойлжо [...] найман ко[...] ридэдэг. Ф[...] да үзүүлэг[...] лөөгэй аша[...] тула саг [...] лэй хүдэлм[...] мунистнууд[...] тын эдэбхи[...] дэлмэри өө[...] эбсэшэгүйгөө[...] тэй болодо[...] дэ Харбяа[...] лиин ферм[...] занданайхи[...] лээд ехэ һ[...] лон уялган[...] лотойгоор [...] жэшээтэй. [...] порг Л. Д[...] оруулһан [...] гэхэдэ, ям[...] лохогүй.

Любовь Д[...] фермынгээ [...] наагаа зоб[...] юм. Тээмэ[...] гэрһэн рай[...] ференци д[...] дээ, оройдо[...] шэнээр эм[...] бянгуудай [...] хэгдэхээр б[...] далнууд т[...] Коммунист [...] юун зобоо[...] хоздонь ба[...] дэнэ, байр[...] даһан занда[...] жалан мэрг[...] тогтоногүй. [...] сагта маши[...] гараж бари[...] нүүдтэ хаб[...] ри хэгдэнэг[...] Үнэхөөрөөш[...] рын сагта [...] лоһон асуу[...]

Энэл конф[...] ластной па[...] цидэ хаба[...] һан делегад[...] бянгуудай [...] шан Л. Д. А[...] собо. Тэрэ [...] лаараа, эдэ[...] байһаараа [...] дэдэ хүртэ[...]

ЗУРАГ Д[...] балжинова.

СЭЛЭНГЫНХИДЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ҮБЭЛЖЭЛГЭ МАНАЙ АНХАРАЛДА

Манай Хориин районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд ниитын адууһа малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр, һайн үрэ дүнтэйгөөр үнгэргэхын тула бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Харууһалжа байһан малаа нэгэшье толгойгоор гарзалуулангүй ондо оруулхые оролдохо зуураа, мүн тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула тэмсэнэ.

Республика дотор үүсхэл гаргаһан Сэлэнгын районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй үндэр социалис уялгатай танилсажа, һайшаан дэмжэхэ зуураа, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1250 килограмм һү һааха, шахан тарғалуулжа байһан үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын туршада 700 граммаар нэмээхэ, тиин гүрэндэ тушаагдаһан эбэртэ малай толгой бүриин шэгнүүрые 350 килограммда хүргэхэ гэһэн социалис үндэр уялга абаад, ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй, шахан тарғалуулгын гүүртэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд нэтэрүү шанғаар ажаллажа байна.

Сэлэнгын малшадай үүсхэлые дэмжэн, манай районой «Георгиевский» совхозой коллектив үбэлжэлгын хаһада мяха ехээр абахын, тоо толгойень олошоруулхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхые районойнгоо малшадые уряалһан байха юм.

«Георгиевский» совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд үбэлэй һарануудай туршада 6700 центнер һү һаажа, 6000 центнерыень гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Тоһоной заводто тушаагдаһан һүнэй 90 процентһээ дээшыень эхэ бэшэ нэгэдэхи сорт байха ёһотой.

Районой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй дунда дэлгэрэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолон гаргахада сэлэнгынхидэй үүсхэлые дэмжэһэн совхозой Галина Аршановна Бадмаевагай хүтэлбэрилдэг Георгиевкын фермынхид түрүү һуури эзэлбэ.

Манай район дотор эрхим аад, эдэбхитэ ажалаараа Хүлэй совхозой Надежда Ивановна Скворцовагай даадаг Тарбагатайн фермын һаалишад Ульяна Федотовна Землянухина, Вера Федоровна Гончарова, Нина Александровна Машанова болон бусад эрхим дүнгүүдые харуулаа. Эдэнэрнай түс тустаа үнеэн бүриһөө 2100 гаран килограмм һү һаагаа. Харин Ульяна Федотовна даажа абаһан үнеэдэйнгээ толгой бүриһөө тул абажа, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2352 килограмм һү һаажа шадаа бшуу.

«Георгиевский» совхозой үнинэй һаалишан, ажалай ветеран, партиин гэшүүн, арадай депутат Мария Кашаповна Катина алдар солоёо дуудуулһаар үнинэй юм. Тэрэ урзанда үнеэн бүриһөө 3200 килограмм һү һааһан байна. Нёдондо нүхэр Катина баһал урдынхидаал мэтэ амжалтатайгаар ажаллаа.

Социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг Хүлэй совхозой һаалишад Капитолина Сидоровна Красикова, Александра Степановна Краснопеева, мүн ажалай бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ байһан Үдын совхозой Баян-Голой, Баруун-Хасууртайн, «Георгиевский» совхозой Амгалантын һү һаалиин фермэнүүдэй бэрхэ һаалишадые магтан дурдамаар. Гүрэндэ мяха тушаалгаар Хүрбын, Дээдэ-Тайлсын, Үдын, «Георгиевский» совхозууд зарим тэды амжалта туйлаа. Тобир тарган ехэ шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушааха хэрэгтэ Хүрбэһөө Буряадай АССР-эй габьяата малшан Дугар Егнинович Лундуковой, Дээдэ-Тайлсаһаа Владимир Александрович Кучумовай, «Георгиевский» совхозһоо Павел Петрович Бобровой оруулһан хубита ехэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Тэдэнэр эрхим ажалай түлөө чэгтэ бэшэ магтаалда хүртэһэн байна. Тэдэнэрнай харууһалжа ябаһан үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэ бүхэндэ дунда зэргээр 800 граммаар нэмээжэ шададаг.

Хонишодой түл абалгын харюусалгата хаһа бүри дүтэлшэбэ. Энэ январь һарын һүүлээр лэ хурьга абалга эхилхэнь. Хонидой байранууд хүсэд һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Гэбэшье дутуу дунданууд дайралдана.

Мүнөө жэлдэ 47 мянганһаа дээшэ хурьгад абтаха зэргэтэй. Тиигэжэ шадабал, районоороо дунда зэргээр 100 эхэ хонид бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхэ болонобди. Энэмнай тиимэ хүнгэн хэрэг бэшэ ааб даа. Абтаһан хурьгадаа гарзалуулангүй түлжүүлхэ, эхэһээнь һалгааха үедэ тэдэнэй толгой бүриин шэгнүүрые 20 килограммда хүргэхэ гэһэн зорилго табигданхай. Района дотор ажалша бэрхэ хонишод олон даа. Тэдэнэй зэргэдэ Үдын совхозой Г. М. Бимбаев, Д. Л. Доржиева, Ш. Л. Банзаргашеев, Ш. А. Гунтыпов, Анаагай совхозой Б. Д. Дондоков, Д. Ж. Дондокова, М. Б. Балсамбуева болон бусад ороно. Зүгөөр ажалай түрүүшүүлэй баян дүй дүршэлые хонишон бүхэнэй шадабари болгожо шадаагүй байнабди. Энэ манай хүдэлмэридэхи горитой дутагдал мүн.

Үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, социалис мүрысөө ёһотоор эмхидхэн ябуулха, ажалай журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ илангаяа Хүлэй, Анаагай совхозуудай профкомууд (түрүүлэгшэнэр Г. Н. Дриевский, В. А. Ильин) анхаралаа багаар хандуулна. Ушарһан дутагдалнуудые усадхахын тула эрид шууд хэмжээнүүд абтанагүй.

Район дотор хамтадаа 1000 гаран малшад хүдэлнэ. Тэдэнэрнай 290 гаран ондо ондоо газарта байрлан ажаллана. Тэдэниие алишье талаһаань гүйсэд һайнаар хангахын тулада ном тараалгын 242 пункт, 7 агитбригада эмхидхэгдэнхэй. Гадна һү һаалиин фермэнүүд улаан булантай.

Тосхон һууринһаа таһархай, холуур ажаллажа байһан малшадай, мүн гэртэхинэйнь бэеын элүүрые сахин хамгаалха асуудалда тусгаар анхарал хандуулагдана. Табан больницын, фельдшерскэ 16 пунктын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэрэшэлэн малшадые эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалгаряагүй хангажа байхын тула 7 автомагазин үгтэнхэй юм.

Хэлэһэн үедөө хүрэхын, абаһан уялгануудаа заатагүй дүүргэхын түлөө эрид шууд тэмсэл ябуулха, бүхы малшадые ажаһуудалай, соёлой, медицинын, худалдаа наймаанай талаар һайнаар хангаха байха хэрэгтэ Үдын, Хүрбын, Дээдэ-Тайлсын совхозуудай профкомууд ехэ оролдосотойгоор хандана.

Гэбэшье зарим тэды дутагдалнууд бии гэжэ мэдэрхэ зэргэтэйбди. Автомагазинуудай зарим наймаалагшад малшадта сэхэ худалдагдаха шухаг эд бараае хажуу тээшэнь, танил талануудта үгэжэрхинэ гэһэн дохёонууд Дээдэ-Тайлсын, Ашангын малшадһаа ороо.

Совхозуудай дирекцинууд, партийна болон профсоюзна организацинууд мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Тэрэнэй ябасын дүнгүүдые саг дарыдань согсолхоһоо гадна, ажалай журам бэхижүүлхын, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, дайралдаһан дутагдалнуудые усадхахын тула хамаг хүсэ шадалаа элсүүлхын, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна.

Б. ЖАМБАЛОВ,
хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Хориин райкомой түрүүлэгшэ.

ОРОЛДОСЫН АШААР

Целлюлозно - картоной комбинадай гол үйлэдбэриһөө гадуур продукци гаргадаг завод үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэб хахад һараар уридшалан дүүргэбэ. Ажалай ветеран Елена Павловна Фадеевагай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай халаан завод дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ гурба дахин нэгэдэхи һуури эзэлһэн байна. Аппаратчигууд А. Г. Ковба, Н. И. Кокорина, А. И. Литвякова, В. П. Залуцкая, мастер Л. А. Кравченко гэгшэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа залуу нүхэдтөө жэшээ харуулан ябадаг.

Заводой бүхы хүдэлмэришэдэй хахадһаань олонхинь залуушуул юм. Эндэ мэргэжэлээ һая шудалжа ябагшад үсөөн бэшэ ааб даа. Тиимэһээ неделидэ нэгэ үдэр техническэ һуралсал үнгэргэгдэнэ. Залуу хүдэлмэришэд ажалай түрүү онол аргануудтай танилсана. Залуушуулай шэлэһэн мэргэжэлээ шудалха хэрэгтэнь һурган хүмүүжүүлэгшэдынь ехээр туһална.

Түс завод сүүдхэдэ оло мянган түхэригэй продукци гаргана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн зорилго заводой хүдэлмэришэд урдаа табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): мастер Л. А. Кравченко, Н. И. Кокорина, В. П. Залуцкая, Е. П. Фадеева.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

ДУЛААНАЙХИДАЙ АЖАЛ

Кабанскын районой Ойморой совхозой Дулаанай һүнэй фермын коллектив үндэр бүтээсэтэ ажалаараа район соогоо үнинэй суурханхай. Фермын һаалишад үшөө августын 15-да үнгэрһэн түсэбые дүүргээ бэлэй. Октябрь һарын эхеэр түс коллектив XI табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Тиигэжэ фермын малшад энэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые дүүргэжэ эхилээ һэн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбэй ёһоор һаалишад 3200 центнер һү һаажа, 2560 центнерыень гүрэндэ тушааха даабаритай байгаа. Мүнөө тэдэнэр 3722 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилөөд, 3549 центнерыень гүрэндэ худалдаа. Фермын һаалишадта даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 2415 килограмм һүн абтаа.

Совхозой малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда фермын партийна бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ О. Н. Майорова ябана. Тэрэ нёдондо өөрынгөө бүлэг үнеэдһээ 56.813 килограмм һү һаагаа. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Т. Т. Баторова 49565 килограмм, коммунист Т. В. Мангадаева 45757 килограмм һү һаажа, түсэбтэ даабаряа холо үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Районой малай фермэнүүдэй ажалша коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түс фермын малшад оло дахин илагшадай тоодо оролсоһон байна.

Үнгэрһэн зун фермынхид районойнгоо малшадые үбһэ хуряалгада эмхитэйгээр хабаадахые уряалаад, хүн бүхэн арбан центнерһээ дээшэ үбһэ сабшажа хуряагаа.

Һаяхан үнгэрһэн фермын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан дээрэ нэгэ үдэрэйнгөө салин — 250 түхэриг мүнгэ эб найрамдалай жасада оруулха гэжэ шиидээ.

Сэлэнгын малшадай уряалые дэмжэжэ, малай үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа доошо бэшэ һү һаахын түлөө тэдэнэр тэмсэжэ оронхой.

П. ГРИГОРЬЕВ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ХУБИТА

Хаанашье, хэзээдэшье эдир залуу хүбүүд, басагаднай эхэ, эсэгэнэрэйнгээ арюун һайхан ажалай жэшээ дагажа, ёһо заншалыень батадхан эршэ зоригтойгоор хүдэлдэг гээшэ. Жэшээнь, Яруунын колхоз, совхозуудай малай фермэнүүдтэ, тарялан, сабшалан дээрэ тэдэнэр эрхим ажалаараа жэл бүри суурхана. Тэдэнэй алдар соло холо ойгуур зэдэлнэ.

Энэ 1983 ондошье районой хүдөөгэй комсомол, залуушуулай хэһэн ажалынь, ниитын хэрэгтэ оруулһан хубитань яһала ехэ. КПСС-эй ЦК-гай майн, июниин (1982 он), ноябриин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай эндэхи залуушуул районойнгоо хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта ороной Эдеэ хоолой программа бэелүүлхын түлөө габшагайгаар хүдэлжэ байна.

Жэшээнь, нёдондо урда жэлнүүдтэ орходоо ВЛКСМ-эй Яруунын райкомой хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар яһала ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Хабарай, зунай, намарай үедэ байгаалиин хэды бэрхэшээл ушаруулаашье һаань, колхоз, совхозуудай залуушуул урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаа. Илангаяа тарья хуряаха үедэ район дотор хүндэ хүшэр байдал тохёолдоо. Теэд эдэ бүгэдые дабажа гарахын тула эмхидхэлэй хүдэлмэри яһала ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

«Улаан-Туяа» совхозой залуу хүбүүд, басагад малай тэжээл бэлэдхэхэ үедэ Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой комсомолшуудай республика доторoo гаргаһан хандалгые һайшаан дэмжээд, энэ харюусалгатай хаһада өөһэдынгөө хубитануудые оруулһан байна. Иимэ жэшээнүүд район доторнай олон ааб даа. «Победа» колхозой комсомол-залуушуулай бригада энэ зун коммунист Ц. Ж. Цыжиндоржиевай хүтэлбэри доро ажахын тоосоогоор хүдэлжэ, баян тарья ургуулжа абаа. Нёдондо «Дружба» колхоздо комсомол-залуушуулһаа бүридэһэн Мужыхын һүнэй товарна фермын коллектив энэ түрүү онол аргаар хүдэлжэ эхилбэ. Эдэнэр үбэлэй һарануудта һайн шанартай ехэ һү һааха ба тэрэнээ гүрэндэ худалдаха талаар тэмсэлдэ оролсоод, үсэд шангаар ажаллажа байна. «Дружба» колхозой бүхы һаалишадай 75 процентнь залуу хүнүүд юм. Энэ мүнөө болоод байхада ямар ехэ халаан болоно гээшэб! Түс ажахын залуу һаалишан Раиса Мирошникова зунай элдин һайхан сагта колхоз дотороо һү һаалгаар нилээд амжалта туйлаа. Тэрэнэйнгээ түлөө залуу басаган Чехословаки ошохо түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаһан байха юм.

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй уряа дэмжэһэн «Дружба» колхозой комсомол залуушуулай һүнэй фермын коллектив һааһан һүнэйнгөө 90 процентыень гүрэндэ нэгэдэхи сортоор тушааха зорилго табяад тэрэнээ бэелүүлээ. Эдэнэр үбэлэй һарануудта тоһоной заводто 2105 центнер һү тушааха уялга абаад, республика дотор[...] циалис мүр[...] хой.

«Дружба» [...] хозуудта, [...] «Юбилейны[...] олон залуу[...] фермэнүүдт[...] ла үндэр [...] на. Ганса «[...] һүнэй ферм[...] ража үзэхэ[...] даг һаалиша[...] лэйнгээ түс[...] дүүргээ. [...] дэнэр гү[...] 9047 центн[...] юм. «Дружб[...] лишадай ур[...] жэһэн энэ [...] шад Вера [...] лиса Асолх[...] лова, Екате[...] Оксана Па[...] захатанһаа [...] хүдэлнэ.

Мүнөө үе[...] хынуудта з[...] да зооветер[...] эмхидхэгдэн[...] нэ түрүү т[...] элдэбын он[...] далхадаа, [...] мэргэжэлээ [...] үнэмшэлгэтэй[...] Тиигээдшье [...] үхэршэд, т[...] хоёрдохи к[...] нууд болохо[...]

Яруунын [...] хүбүүд, бас[...] гоо Эдеэ хо[...] бэелүүлхэ [...] гөө мэргэж[...] арга боломж[...] рэглэн хү[...] батаар найд[...]

ЕХЭ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР

округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар партиин ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротниковые манай коллектив дэбжүүлбэ. Тэрэ эмхидхэлэй бэлигтэй, залан сэхэ, партийна ёһо баримталдаг хүн юм.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар **Виталий Иванович Воротниковые** дэбжүүлгые дэмжэхэ ба Россошанска һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ һунгалтын урдахи зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар тогтообо.

Сормовско һунгуулиин округто һунгалтын урдахи зүблөөн партиин ба арадай нягта нэгэдэлые харуулба. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар нүхэр Ю. В. Андроповые ба Серго Орджоникидзын нэрэмжэтэ Горьковско авиационно заводой токарьнуудай бригадир В. А. Васильевые дэбжүүлхэ тухай суглаанууд дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалнуудые Горький хотын Московско ба Сормовско гэжэ хоёр индустриальна районуудай ниитын эмхинүүдэй болон ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд халуунаар дэмжэбэ.

— Партиин ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, коммунизмын илан мандахын түлөө, эб найрамдалай түлөө, Эхэ оронойнгоо экономическа ба оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлшэ гэжэ Юрий Владимирович Андроповые мэдэхэбди,—гэжэ авиационно заводой хүдэлмэришэн Г. И. Рыбаков зүблөөн дээрэ хэлэбэ. Олохон шухала үүсхэлнүүд, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүхы орон дотор дэлгэрһэн хүдэлөөн тэрэнэй нэрэтэй холбоотой юм. Горький хотодо В. А. Васильевай бригада энэ үүсхэлые түрүүлэн дэмжээ һэн.

Сормовско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Юрий Владимирович Андроповые** ба **Виталий Александрович Васильевые** дэбжүүлгые зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар дэмжэбэ, тус һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ шиидхэбэ:

Шахтинска һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи окружной зүблөөн болобо.

«Майская» шахтын парткомой секретарь О. Д. Коваленко зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Шахтинска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар Коммунис партиин элитэ ехэ ажал ябуулагша КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев дэбжүүлэгдэбэ, — гэбэ.

М. С. Соломенцев ямаршье тушаалда байхадаа, тэрэндэ үзүүлэгдэһэн этигэл найдабариие хододоо харюулдаг юм гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Шахтинска һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар **Михаил Сергеевич Соломенцевые** дэбжүүлхэ тухай шиидхэбэриие зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар дэмжэжэ, тус һунгуулиин округһоо депутадаар һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа, тэрээндэ хандаба.

Тюмениин һунгуулиин округой ажалша коллективүүд болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи окружной зүблөөе партиин Тюменскэ горкомой нэгэдэхи секретарь А. И. Шаповалов нээбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов нэрлэгдээ гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Тэрэ гүрэнэй ба партийна хүдэлмэриин ехэ дүй дүршэлөө коммунис байгуулалтын хэрэгтэ зорюулдаг юм. Тэрэшэлэн камвольно-сэмбын комбинадай хүдэлмэришэн Г. П. Яковлева депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Николай Александрович Тихоновые** ба **Галина Петровна Яковлевае** дэбжүүлхэ тухай дурадхалые зүблөөн нэгэн дуугаар дэмжээд, Тюмениин һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа, хандаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Ярославска областиин Рыбинскэ һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи зүблөөн дээрэ 2-дохи интернат-һургуулиин директор СССР-эй арадай багша Ю. С. Кашкин үгэ хэлэбэ. Ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко дэбжүүлэгдэбэ гээд тэрэ мэдээсээ. Бэрхэ политическэ хүдэлмэрилэгшэ партиин политикые бэелүүлхын, үзэл сурталай хүдэлмэриие нарижуулан һайжаруулхын тулада ехэ юумэ хэдэг байна. Ажалша коллектив Рыбинскэ мотоор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй слесарь-хабсаргагша Б. Ф. Ивановые депутадта кандидадаар баһал дэбжүүлбэ.

Рыбинскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ депутадта кандидадаар **Константин Устинович Черненкые** ба **Борис Федорович Ивановые** дэбжүүлгые дэмжэхэ, тус һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар баталан абтаба.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Украинын ниислэлэй Ленинскэ һунгуулиин округой коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи зүблөөн дээрэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Арсенал» заводой фрезеровщигуудай бригадир П. И. Иванов үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар Коммунис партиин элитэ ехэ ажал ябуулагша КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий дэбжүүлэгдэбэ,— гэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар **Владимир Васильевич Щербицкиие** дэбжүүлхэ тухай дурадхалые дэмжэхэ гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад нэгэ дуугаар тогтообо. Ленинскэ һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ шиидхэбэ.

Һунгалтада бэлэдхэл совет хүнүүдэй зохёохы эдэбхи үүсхэл шэнээр бадаргаһан байна. СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Минскэ-Московско һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи зүблөөн дээрэ энээн тухай хэлэгдээ.

Эб найрамдалта гадаадын политика эдэбхитэйгээр бэелүүлэгшэдэй нэгэн, Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ гэжэ оёдолой үйлэдбэриин «Луч» нэгэдэлэй генеральна директор Б. В. Позняк мэдээсэбэ.

Минскэ-Московско һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар **Андрей Андреевич Громыкые** дэбжүүлгые дэмжэхэ ба энэ округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ һунгалтын урдахи окружной зүблөөн тогтообо.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Ташкентскэ-Ленинскэ һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэд һунгалтын урда тээхи зүблөө үнгэргэбэ. Ташкентын бүд нэхэлгын комбинадай парткомой секретарь У. Султанова иигэжэ хэлэбэ:

— КПСС-эй, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро манай орон дотор экономикын болон соёлой хүгжэлтэдэ амжалтанууд түйлагдаа гэжэ бидэ тоолонобди. Манай партиин ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша нүхэр Ю. В. Андропов коммунизм байгуулха, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдээсээ үгэдэг байна. Предприятиин коллектив ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанда депутадта кандидадаар тэрэниие нэгэн дуугаар нэрлээ юм.

Мүн баһа түрүү бүд нэхэгшэ К. Х. Якубаева депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Юрий Владимирович Андроповые** ба **Карамат Хакимовна Якубаевае** дэбжүүлхэ тухай шиидхэбэриие зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар һайшаагаад, тус һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа хандаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Алма-Атинска-Ленинскэ һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи окружной зүблөөн дээрэ С. М. Кировэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн Р. С. Склярова үгэ хэлэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Коммунис партиин элитэ ехэ ажал ябуулагша Казахстанай арадай ажахые, экономико болон соёл хүгжөөлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа дүй дүршэлөө ба эрдэм мэдээсээ зорюулдаг байна.

Алма-Атинска-Ленинскэ һунгуулиин округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар **Динмухамед Ахмедович Кунаевые** дэбжүүлгые дэмжэхэ ба энэ округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ һунгалтын урдахи окружной зүблөөн нэгэн дуугаар шиидхэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Тбилисскэ-Первомайска һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэд һунгалтын урдахи окружной зүблөөндэ сугларба. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр тэдэнэр урма зоригоор бадаранхай.

Ороной гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадта кандидадуудаар политическэ ба гүрэнэй гайхамшагта ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ нүхэр Ю. В. Андроповые ба Тбилиссиин Ленинэй нэрэмжэтэ электровоз бүтээлгын заводой электро-хабсаргагшадай комплексно бригадын бригадир Г. А. Метонидзиие дэбжүүлһэн ажалша коллективүүдэй суглаануудай шиидхэбэринүүдые тэдэнэр халуунаар дэмжэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Юрий Владимирович Андроповые** ба **Гурам Арчилович Метонидзиие** дэбжүүлхэ тухай дурадхалые һунгалтын урдахи зүблөөн нэгэн дуугаар дэмжээд, Тбилисскэ-Первомайска һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа хандаба.

Бакинска-Ленинскэ һунгуулиин округой коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөн дээрэ «Бакинский рабочий» гэжэ машина бүтээлгын заводой электро-гагнууршан М. Б. Абдул-Алиев иигэжэ хэлэбэ:

— Азербайджанай ССР бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ 13 жэл удаа дараалан илажа гараһан байна. Азербайджанай Компартиин Центральна Комитедые 13 гаран жэл толгойлһон нүхэр Г. А. Алиев республикын амжалтануудта горитой хубитаяа оруулаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиев СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар **Гейдар Алиевич Алиевые** дэбжүүлхэ тухай шиидхэбэриие зүблөөндэ хабаадагшад нэгэн дуугаар дэмжээд, Бакинска-Ленинскэ һунгуулиин округһоо депутадаар һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа, тэрээндэ хандаба.

Мүн баһа комплексно бригадын бригадир И. Н. Рошку депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Юрий Владимирович Андроповые** ба **Иван Никитович Рошкуе** дэбжүүлхэ тухай дурадхалые зүблөөн нэгэн дуугаар дэмжээд, Кишиневско-Октябрьска һунгуулиин округһоо һунгагдахые зүбшөөлөө үгэхыень гуйха гэжэ шиидхээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Фрунзенска һунгуулиин округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй һунгалтын урдахи окружной зүблөөн Киргизэй ниислэл хотодо үнгэргэгдэбэ. Нүхэр Ю. В. Андропов түрүүшын кандидадаар нэрлэгдээ гэжэ Госкомсельхозтехникын Фрунзенска туршалга-заһабарилгын заводой инженер-технолог Д. К. Турусбеков мэдээсэбэ.

Энэл округһоо камвольно-сэмбын комбинадай түрүү хүдэлмэришэн Т. М. Нурманбетова депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадуудаар **Юрий Владимирович Андроповые** ба **Турсунбюбю Мамыткановна Нурманбетовае** дэбжүүлгые зүблөөн нэгэн дуугаар дэмжээд, Фрунзенска һунгуулиин округһоо һунгагдахыень зүбшөөлөө үгэхыень гуйжа хандаба.

* * *

Һунгалтын урдахи окружной зүблөөнүүд дээрэ һунгагшадта хандаһан хандалганууд баталан абтаһан байна.

(ТАСС).

ЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

ДАЙ АССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН 1983 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

омито Совет Социалис Республикын Вержэ тогтооно:

СР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлрэнэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэһэн тухай й Министрнүүдэй Соведэй элидхэлые ан-

СР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлүрэнэй түсэбые дүүргэхын тула Буряадай һнүүдэй Совет шухала хэмжээнүүдые абатэмдэглэхэ.

СР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба саг үргэлжын бусад комиссинуудай оруулһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай хэлэһэн дурадхалнуудые ба ажаглалтануудые хаража үзэхыень, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

ведуудэй байшан. 1984 оной январиин 10.

ЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС ЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ

ТОГТООЛ

АДАЙ АССР-эй 1982 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАИ ТООСООЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

номито Совет Социалис Республикын Союно:

дай талаар 257.431 мянган түхэригэй, гар- 245.047 мянган түхэригэй хэмжээнтэй, олзо оршонуудай гаршануудһаа 12.384 мянган түхэригөөр дээшээ байхаар Буряадай АССР-эй 1982 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

ведуудэй байшан. 1984 оной январиин 10.

АДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

ХУУЛИ

УРЯАДАЙ АССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ЖЭЛТЫН 1984 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

ономито Совет Социалис Республикын Вергэжэ тогтооно:

ядаи АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлкомиссиин, Промышленностиин, транспортын эной комиссиин, барилгын ба барилгын матемышленностиин комиссиин, Хүдөө ажахын коле хамгаалгын болон социальна хангалгын коалэй, соёлой ба спортын комиссиин, Худалниитын эдеэ хоолой болон хүн зоной һуудал алгын комиссиин, Гэр байрын коммунальна он түхэлтэй болголгын ба харгы барилгын гаалиие сахин хамгаалгы.. ба .байгаалиин ные гамтайгаар хэрэглэлгын комиссиин, Заүүдые эрхилдэг комиссиин, Эхэнэрнүүдэй һуудалай, эхэнүүд болон үхибүүдые хамгаал- шиидхэдэг комиссиин оруулһан заһабари- абажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй алан табиһан Буряадай АССР-эй Экономильна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэбые

ряадай АССР-эй Экономическа ба социальол шэглэлнүүдээр 1984 ондо иимэ ургалта эхо:

	Ургалта 1983 оной-хитой жэшэбэл (процентээр)
иин продукци	102,5
льна һомололгонууд	100,3
да ажалладаг хүдэлмэрилэгшэд	
агшадай тоо	102,1
э:	
омышленностьда	103,1
рилга дээрэ	103,0
да салин хүлһэнэй фонд	101,3
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанда розничнэд бараанай эрьесэ (сасуудхагдаһан сэнгээр)	105,6
Хүн зоной һуудал байдалые хангалгын хэмжээн	110,9
Гүрэнэй бюджедтэ байдаг һургуулиин наһа гүйсөөдүй хүүгэдэй эмхи зургаануудай үхибүүдэй тоо	103,1
Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта һурадаг һурагшадай тоо	101,4
Больницын оро дэбдихэрэй тоо	102,0

1984 ондо Буряадай АССР-эй газар дээрэ бүхы һомололгонуудаар дүн хамта 412,2 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые бариха.

Статья 3. Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэбые бэелүүлхэ үедөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет али бүхы талаарнь хурдадхаһанай, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгые түргэдхэһэнэй, эрдэм, техникын шэнэ түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэһэнэй, түүхэй эдүүдые, түлишын-элшэ хүсэнэй ба бусад материальна нөөсэнүүдые алмаһанай, гамтайгаар хэрэглэһэнэй, продукциин болон хүн зоной һуудал байдалые хангалгын шанарые һайжаруулһанай, социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, доторой бүхы нөөсэнүүдые элсүүлһэнэй, шухала хэрэгтэй болоод байгаа һаань, түсэбтэ даабаринуудта тододхолгонуудые оруулһанай үндэһөөр ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые саашадань дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ.

Статья 4. Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэб тушаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинуудай тобшололнууд дотор найруулагдаһан дурадхалнуудые, ажаглалтануудые, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай хэлэһэн дурадхалнуудые, ажаглалтануудые хаража үзөөд, эдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Соведүүдэй байшан. 1984 оной январиин 10.

БУРЯАДАЙ АВТОНОМИТО СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКЫН

ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджет тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья. 1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, һалбаринуудай комиссинуудай, Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин дурадхалнуудаар абтаһан заһабаринуудые хараада абажа, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зууршалан табиһан Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджедые олзо оршонууд ба гаршануудай талаар 226.958 мянган түхэригэй хэмжээнтэйгээр баталха.

Статья. 2. Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй ба кооперативна предприятинуудһаа, эмхинүүдһээ ороһон олзо оршонуудые —эрьесын налог, үйлэдбэриин фонднуудай түлөө түлбэри, ашаг олзоһоо үлэһэн мүнгэн, ашаг олзоһоо ороһон мүнгэн, олзын налог болон социалис ажахыһаа ородог бусад олзо оршонуудые — 133.967 мянган түхэригөөр тогтооxo.

Статья. 3. Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджет дотор арадай ажахыда — промышленностиие, хүдөө ажахые ба арадай ажахын бусад һалбаринуудые саашадань хүгжөөлгэдэ — зорюулагдаха мүнгые дүн хамта 52,718 мянган түхэригөөр тогтоохо.

Статья 4. Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджедтэ социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудта — юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта, тусхай дунда һургуулинуудта, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ, соёл болон гэгээрэлэй бусад хэмжээ ябуулгануудта; больницануудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын ба физическэ культурын бусад эмхи зургаануудта; пенси болон тэдхэмжэнүүдтэ — дүн хамта 159,394 мянган түхэриг һомолхые тогтоохо.

Статья 5. Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджет дотор гүрэнэй захиргаанай зургаануудай хэрэглэмжые хангалгада 6.449 мянган түхэриг гаргашалхые тогтоохо.

Статья 6. Буряадай АССР-эй 1984 оной республиканска бюджедые олзо оршонууд ба гаршануудай талаар 51.916 мянган түхэригөөр, 1985 оной январиин 1-дэ эрьесын кассада 2 миллион түхэригэй бии байхаар баталха.

Статья 7. Районуудай ба республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай 1984 оной бюджедүүдые олзо оршонууд ба гаршануудай талаар дүн хамта 175.042 мянган түхэригөөр, 1985 оной январиин 1-дэ эдэ бюджедүүдһээ эрьесын кассада дүн хамта 7 миллион түхэригэй орохоор тогтоохо, тэрэ тоодо:

(мянган түхэригөөр)

Районууд	1984 оной олзо оршонууд ба гаршанууд	1985 оной январиин 1-дэ эрьесын кассада бии байха мүнгэнэй хэмжээн
Баргажанай	6778	270
Баунтын	5295	240
Бэшүүрэй	6785	280
Зэдын	7306	280
Яруунын	5474	250
Загарайн	7999	300
Захааминай	7221	290
Кабанскын	10519	450
Хэжэнгын	4520	250
Хурамхаанай	4754	250
Хяагтын	10948	420
Мухар-Шэбэрэй	7095	280
Ахын	1784	100
Прибайкалиин	5818	260
Хойто-Байгалай	6556	240
Сэлэнгын	7488	280
Түнхэнэй	7039	270
Улаан-Үдын	7191	300
Хориин	4883	250
Улаан-Үдэ хото	46065	1600
Гусиноозерск хото	1895	100
Северобайкальск хото	1629	60

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан, 1984 оной январиин 10.

Статья 8. 1984 ондо хүн зоной олзын налогһоо, эрьесын налогһоо, тэрэшэлэн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдэй розничнo худалдаа наймаанһаа дулдыдажа, эрьесын налогһоо нэмэжэ орохо мүнгэнһөө районуудай ба республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгэн иимэ хэмжээтэй байхаар тодорхойлогдоно:

Районууд	Орохо түлөөһэнүүд: Хүн зоной олзын налогһоо	Орохо түлөөһэнүүд: Эрьесын налогһоо	Эрьесын нэмэлтэ налогһоо орохо мүнгэнэй хэмжээн
Баргажанай	100	67,7	13
Баунтын	100	73,6	31
Бэшүүрэй	100	72,5	11
Зэдын	100	75,0	14
Яруунын	100	66,6	12
Загарайн	60	91,6	10
Захааминай	100	82,1	28
Кабанскын	60	31,4	8
Хэжэнгын	100	83,3	10
Хурамхаанай	100	64,7	14
Хяагтын	100	90,9	22
Мухар-Шэбэрэй	100	46,2	17
Ахын	100	53,6	41
Прибайкалиин	60	96,6	14
Хойто-Байгалай	25	43,1	19
Сэлэнгын	50	48,6	10
Түнхэнэй	100	3,3	17
Улаан-Үдын	100	85,3	7
Хориин	100	33,7	6
Улаан-Үдэ хото	20	30,6	—
Гусиноозерск хото	40	86,8	—
Северобайкальск хото	5	25,6	—
Республикын	—	34,2	—

Районуудай, республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай 1984 оной бюджедүүдтэ оруулагдаха мүнгые иимэ хэмжээтэйгээр баталха:

а) колхозуудай олзоһоо орохо налогһоо, кооперативна предприятинууд болон ниитын эмхинүүдэй ажахын зургаануудһаа абтаха налогһоо, ой модоной олзоһоо, СССР-эй айл бүлэ болоогүйшүүлэй, ганса бэе болон бага бүлэтэй эрхэтэдһээ, хүдөө ажахын налогһоо, мүнгэ-эдлэл хэрэгсэлнүүдые шүүхэ 1984 оной лотерейһээ орохо мүнгэнэй 100 процент;

б) гүрэнэй доторой шүүбэритэ урьһаламжаһаа орохо мүнгэнэй 50 процент;

в) кооперативна ба ниитын эмхинүүдэй зөөри һайн дураараа страховалһан, транспортаар ябаһан пассажирнуудай уялгата страхованиһаа, бусад түхэлэй уялгата страхованиһаа орохо мүнгэнэй хэмжээе 10 процент, эд зөөри страховалһанай түлөө хүн зонһоо орохо мүнгэнэй 50 процент.

Статья 9. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин, һалбаринуудай комиссинуудай, Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин тобшололнууд дотор найруулагдаһан Буряадай АССР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджет тушаа дурадхалнууд ба ажаглалтанууды, тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй заседанинууд дээрэ депутадуудай оруулһан дурадхалнууд ба ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэдээн тушаа зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень; РСФСР-эй Верховно Соведэй баталһан РСФСР-эй 1984 оной Гүрэнэй бюджедтэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баталһан Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1984 оной гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан, Буряадай АССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай олзо оршонууд ба гаршануудай тэнсүүридэ, согсологдомол сметэнүүдтэ, районуудай болон республиканска (АССР) мэдэлэй городуудай бюджедүүдтэ заһабаринуудые оруулхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

ТОЛИ

Гунга ЧИМИТОВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

ҮГЛӨӨНЭЙ ЗУРАГ

Хэды мүнгэлиг арюухан бэ,
Хэды тунгалаг сарюухан бэ,
Сэлэнгын хүбөөдэ
Сэлмэг үглөөмнай.

Нойртоо садажа сэлмэһэн,
Нюураа угаажа һэргэһэн
Урихан дангинада
Угаа адлихан даа.

Хун шубуудай даляар
Хурылан һэбюулһэндэл адляар
Һэбшээхэн, һэбшээхэн
Һэрьенэ һэмээхэн.

Сэсэг, ногоооной хангалтай
Сэбэр агаарынь аршаантай—
Амилжал байлтай,
Амилжал байлтай.

Үргөөд тэнгэриин хаяа,
Үлхөө ягаан туяа
Шэдэлбэл нарамнай —
Шэдитэ жаргалнай.

Ингэжэл. миһэрдэг намда
Инаг гансам дандаа —
Золыем баталдаг,
Зоригжол асардаг.

Байгаалимнай — уран зурааша
Байһан бүтэдые зураа бшуу.
Нарин бэлигэй
Нангин бүтээл гээ.

НЮТАГААРХИМНИ

Ужам зосоохитой, хүндэшэ,
Урихан зантай һайн зон гээд
Нютагаархиниием хаанашье
Нюултагүй сэхэ руунь хэлсэдэг.

Эхэ Түрэлэ нютагайнгаа
Эрхим шанарые мэдэнэб.
Һайн ябаһай гээд намайгаа
Һанадаг юумэл тэдэмни.

Аршаанта юрөөлөө үршөөһэн
Ашыень юугээр харюулхаб?
Сагаан сэдьхэлынь магтаһан
Салгидама дуугаа зорюулхаб.

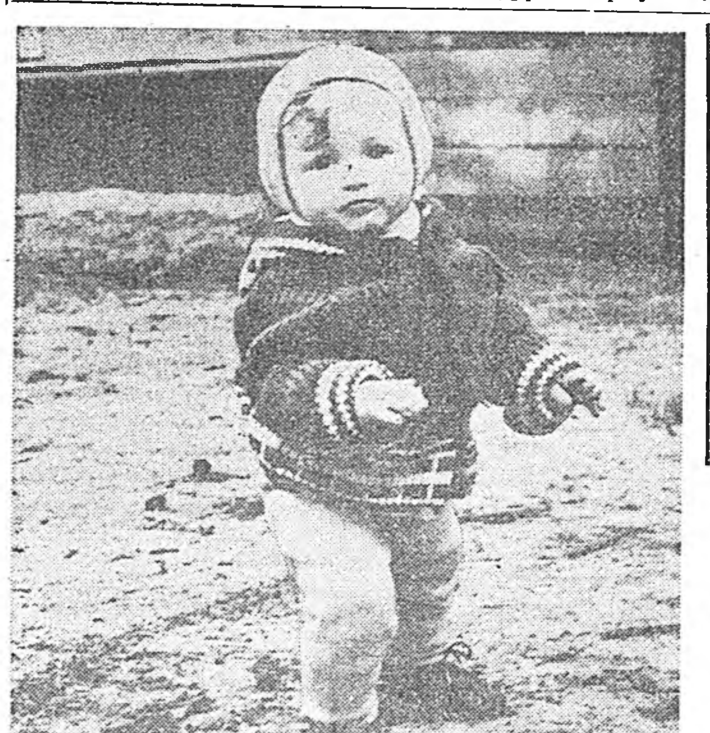

БАМ-да ажаһуунаб.
Баабай, эжымни —
барилгашад.
Борбоосгой нааданхай
Барюуланхай намдаа.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фотоэтюд.

СССР-эй арадай артист Л. Л. Линховоиной түрэһөөр 60 жэлэй ойдо

СУУТА ДУУШАН ТУХАЙ ҮГЭ

Дуун... Ши, дуун, ямар хүсэтэй гээшэбши! Шинии эрэлхэг дорюунаар, ирагуу һайханаар, урин зөөлэхэнөөр, шуурагата һалхинай бууһан мэтээр, нажарай һэбшээнэй наадаһан шэнгеэр зэдэлшэн гэхэдэ, хада уулануд хатаралдажа, уһа мүрэнүүд долгилжо, талын сэсэгүүд найгалдажа, үндэр тэнгэриин үүлэд хөөрсэгэнэлдэжэ эхилдэг бэшэ гү?

Дуун... Шинии зэдэлхэдэ, шулуун зүрхэтэй хүнэй сэдьхэл урдажа, хара һанаатын эльгэн хайлажа, үргэн талын дундуур үрез хурдан моридой табжаганаан, һалхинай эшхэрээн, үглөөнэй булжамуурнуудай жэргээн, хадын горхоной харьялаан дуулдадаг бэшэ гү?

Дуун... Шинии дали дээрэ ниидэһэн, шинии жолооё бахим адхаһан манай алдарта дуушан, манай һасаран Линховоиниие һанана бэзээш, дуун?! Һананаш даа, аргагүй һананаш!

Түрэл Буряад оронойнмнай искусствын алдарта хүүдаһануудта дундаршагүй бэлигэйнгээ алтан тахын сараа үлөөһэн, дуулим талын, хүбшэ тайгын хүнхинэсэ дууладаг бас хоолойтой буряад хүбүүн, СССР-эй арадай артист, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, гансашье СССР орон дотор бэшэ, дэлхэйн олон оронуудааршье суурхаһан һасаран Лодонович Линховоин тухай үнэн сэдьхэлэй эгээл һайхан үгэнүүдые хэлэжэ, уран шадабари, гүн бэлиг тухайнь бүхэли туужа, поэмэ, домог, зорюулгануудые бэшэмээр даа.

Буряад хүн хүлэг морёо магтан дууладаг. Тиимэл һэн хойнонь талые доһолгон харайдаг мориной жолооё, ирагуу дуунай жолооё тэгшээр бариһан хүдэр томо хүбүүн нюдэндэмнай харагдахадал гэдэг.

Талын тэршээ хүлэг, ургада орожо үрдеэгүй эмниг, галтайхан нюдөөрөө эмнис гэжэ, инаг дуранайнгаа зөөлэхэн аргамжаар зүрхыеш ургалһан инагай энеэбхилэл энэ гайхамшаг аялгын, бэлигтэ дуушанай хоолойн баригдашагүй уһан долгин соогуур харагдахадал гэдэг. Буряад арадай «Хүрин хээр» гэһэн дууе һасаран Лодоновичой гүйсэдхэн гэхэдэ, иимэ зурагууд шагнагшадай нюдэндэ харагдадаг байһан юм.

Үшөө 1947 ондо Прага хотын талмай дээрэ манай һасаран Линховоин энэ дууе хүнхинэсэ дуулаһан юм. Тиихэдэ Чехословакиин алтан ганжарта Прагада, Бүхэдэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй түрүүшын фестивальда һасаран Лодонович хабаадаха золтой байгаа. Тэрэ үедэ манай буряад хүбүүн оройдоол хорин гурбатай, Москвагай консерваторидо һуража ябаа.

«Хүрин хээр»... Энэ дууе хэн мэдэхэгүйб даа. Энэ дуунай уян аялгын дали дээрэ һасаран Лодонович олохон гүрэнүүдээр ниидэ.

Тиимэһээл һасаран Лодонович өөрөө иигэжэ шоглон татажа хөөрэдэг байһан юм:

— Би «Хүрин хээрээ» унажа, хэдэн олон холыншье дүтыншье оронуудаар гүйлгэжэ ерээб даа.

— Үгы, теэд тэрэ моринтнай эсэнэгүй гээшэ гү?—гэжэ хэнэйшьеб наадан һагад асуухада:

— Үгы даа, бишни энэ хүрин хээрээрээ үшөө яһалашье гүйлгэхэ аабзаб,— гэжэ энеэдэг байһан юм.

Үнэхөөрөөшье һүүлдэнь һасаран Лодонович, СССР-эй эрхим бэлигтэ артистнуудай тоодо орожо, Германи, Франци, Монгол, Чехословаки, Бирма, Вьетнам, Хитад, Мали, Того, Гана, Гвинея, Энэдхэг, Япон болон бусад олон оронуудаар «Хүрин хээрээрээ» гүйлгөө, Байгалай эрьеын, Саяан уулын хормойн гүн бэлигтэ арадай түлөөлэгшэ байһанаа гэршэлэн харуулаа ха юм.

Буряадай оперо, баледэй театрта һасаран Лодонович гушаад жэлдэ хүдэлхэ зуураа, оперно бүхы зүжэгүүдтэ хабаадалсажа, гол рольнуудта наадаһан, гол партинуудые дуулаһан байна.

Тэрэнэй бүтээһэн, хүн зоной урда эли тодоор, уран гоёор харуулһан образуудай ута гаршагые тоолохо болоо һаа, ехэхэн саг хэрэгтэй болохол даа.

Даргомыжскиин бэшэһэн «Лусууд хүүхэн» гэжэ оперо соо ажабайдалай хүндэ сохилтоһоо, уйдхар гашуудалһаа, хүнэй хара муухай мэхэ гохоһоо хиирэһэн Тээрмэшэнэй, Бородинай бэшэһэн «Игорь тайжа» гэһэн оперодо зэрлиг аашатай, «биб» гэһэн дорюун һанаатай, саанаа холо нюуһан хорон мэхэтэй, дайнай галаар, хүнэй шуһаар жүрөөдэһэн Кончак хаанай, агуу Мусоргскиин бэшэһэн «Борис Годунов» соо засагай шуналда абтаһан, тэрэнэй мүнхэ бэшэдэ этигэһэн хаанай, мүн үндэр бэлигтэ Глинкын бэшэһэн «Иван Сусанин» соо юрын аад, үнэн сэхэ, Эхэ орондоо инаг дуратай Сусанинай образуудые үзэжэ, хаража байхадаа, шагнагша хүн зоной сэдьхэл хүмэридэгшье, хүлгэдэгшье, хара буудагшье, зэбүүрхэдэгшье, уярдагшье, уйладагшье байһан юм.

һасаран Лодоновичой гүйсэдхэһэн оперно эрхим партинууд хадаа буряад хүгжэмтэ театрай хүгжэлтын ёһотойл дээжэ болоо бшуу.

Манай багахан буряад яһатанай дундаһаа Москвагай Гүрэнэй Ехэ театрай сценэ дээрэ бүхы оперно зүжэгүүдэй дундаһаа эгээл эрхимүүдэй нэгэн болохо Даргомыжскиин «Лусууд хүүхэн» гэжэ оперо соо гол парти дуулаха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ байгаа бшуу. Линховоинһоо урда тээ энэ суута театрта Тээрмэшэнэй партиие ородой агуу дуушад Шаляпин, Михайлов, Пирогов, Петров гэгшэд дуулаһан юм. Гэбэшье гайхамшагта дуушадые һайса шагнаһан, бэлиг шадабариень наринаар сэгнэжэ шадаха, бага сагын юумэндэ һүүһай гэхэгүй Москвагай харагшад, шагнагшад һасаран Лодоновичой дуулахада, нэрьемэ альга ташалгаар, баглаа сэсэгүүдээр угтаһан байна.

Һайхан даа, һайхан! Одоол тиихэдэ буряад хүнэй зүрхэ сэдьхэл огсом дорюун омогорхолой мэдэрэлээр халяа һэн.

Иимэ һайнаар, шулуунай хайламаар, һалхи шуурганай хүдэлмөөр дуулажа шададаг хадань Москвагай Ехэ театр һасаран Лодоновичые хоёодохиёо урижа, Бородинай бэшэһэн «Игорь тайжа» гэһэн оперодо Кончак хаанай партиие дуулахыень дурадхаа һэн.

Половецүүдэй хаан Кончагай энэ парти хадаа оперно зүжэгүүдтэ артистын дуулаһан эгээл эрхим амжалтануудай нэгэн болоно.

Манай Коммунис партиин XXII съездын урда тээ Ленинэй орденто Буряадай оперо, баледэй театр агуу Мусоргскиин гайхамшагта оперо «Борис Годуновые» табяа һэн. Энэ оперодо Борис Годуновой партиие Линховоин дуулаһан юм.

һасаран Лодонович мэдээжэ болоһон оперонуудай голгол партинуудые ходо гүйсэдхэдэг байгаа гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Жэл соогоо гурбан ехэ оперодо гурбан гол партинуудые дууладаг байгаа. Тиихэдээ түрэл Буряад оронойнгоо композиторнууд Ямпилов, Аюшеев гэгшэдэй зохёоһон оперонуудта баһал ехэ эролдосотойгоор дууладаг һэн.

1959 ондо Москва хотодо болоһон Буряадай литературын болон искусствын хоёрдохи докадада Дандар Аюшеевэй «Анда нүхэд» гэжэ оперодо Булган-Табитын партиие хэды сэдьхэлэй гал ошотойгоор, ульһатайгаар дуулаа һэн бэ!

Үгышье һаа, Бау Ямпиловай «Будамшуу» гэжэ хүгжэмтэ комедидэ Шэрээтэ ламын ролиие гүйсэдхэжэ, зоной хүзүүн дээрэ лабхайһан хүнэй образые эли тодоор харуулжа шадаа бэлэй.

Тиихэдэ композитор Маркиан Фроловой бэшэһэн «Энхэ-Булад баатар» гэһэн буряад оперодо Буумал-хаанай партиие дуулаагшань олоной омогорхол, баранай баясхал болоо һэн гэжэ бидэ мэдэнэбди.

Зэрлиг хатуу хаанай образые уран гоёор, эли тодоор бүтээхэ гээшэ Зүүн зүгэй арадуудай искусствын хүгжэлтэдэ үшөө нэгэ амжалта болохоорооол болоһон юм.

Иигэжэ жэнхэни буряад оперодо һасаран Лодонович хадаа Буумал-хаанай партиие дуулажа, орёо хүшэр, абаһаар ойлгосогүй шэнги аад, хэрзэгы хүнэй образые, тэрэ үеын оршон байдалые, амисхаалые бидэнэй урда харуулжа, ойлгуулжа, мэдэрүүлжэ шадаа бшуу.

Үшөө 1976 ондо табигдаһан Мусоргскиин «Хованщина» гэжэ хүгжэмтэ драмада Иван Хованскиин партиие дуулаашань һасаран Лодоновичой зохёохы ажалай үндэр нэгэ шата болоо һэн.

«Иван Хованскиин уйдхар гашуудалта образые һасаран Линховоин ехэл һайнаар, үндэр мэргэжэлэй шадабаряар харуулжа шадаа. Тэрэ гол партиие тон һайнаар дуулахаһаа гадна, драматическа артистын бүхы уран шадабари харуулаа»,— гэжэ «Ленинградская правда» газетэ бэшэһэн байдаг.

һасаран Лодонович арадай аман зохёолые, арадай дуунуудые тон һайнаар мэдэдэг байгаа. Искусство гээшэ арад зоной гүн бэлигһээ, сэсэн мэргэн бодолһоо, хурдан хурса ухаанһаа эхитэй гэжэ ойлгожо, тэрэнэй баян абдарһаа һабагша залган, буряад арадайнгаа дуунуудые уран гоёор гүйсэдхэдэг бэлэй.

Зүб даа. «Далайһаа эхитэй горхон шэргэдэггүй» гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгын ёһоор, һасаран Лодонович алишье талаараа тэгшэ байһан юм. Тэрэ өөрынгөө костюмуудай эскиз хэдэг, ямар грим хэхэ тухай зураг бүтээдэг һэн. Үн уран зохёол, либретто бэшэдэг байгаа. Жэшээлхэдэ, «Инаг дуранай түлөө» гэһэн баледэй либретто бэшэлсэһэн юм.

һасаран Линховоин—дуушан, һасаран Линховоин — артист, һасаран Линховоин — зурааша, һасаран Линховоин—бэшээшэ, һасаран Линховоин—олониитын ажал ябуулагша гэһэн үгэнүүдые, бэлигэйнь талануудые эндэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Дэлхэйн олон гүрэнүүдээр аяншалжа, тэндэ дуу дуулажа ябахадаа, нютаг ороной ёһо заншалнуудаар, соёл болбосоролоор, уран зохёолоор һонирходог байһаниинь гайхалтай. Жэшээлхэдэ, Гвинэй ороноор ябахадаа, тэндэхи «Сили» («Заан») гэһэн дууе тэндэ дуулажа, нютагай зониие гайхуулаа.

һасаран Линховоин — бэшээшэ. Дэлхэйн олон гүрэнүүдээр ябахадаа, хараһан, үзэһэнөө тон һайнаар бэшэжэ, хэдэн ном хэблүүлэн гаргуулһан юм.

һасаран Линховоин — багша. Хүгжэмэй училищида багшалхадаа, хэды олон дуушадые һурган гаргаа гээшэб! Нэрлэбэл, СССР-эй арадай артист Ким Базарсадаев, РСФСР-эй габьяата артистнууд Саяан Раднаев, Владимир Буруев, Буряадай республикын габьяата артист Григорий Тушемилов болон бусад болоно. Зүүн Сибириин соёлой институтташье аша үрэтэгөөр багшалхадаа, доцентын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, профессорэй уялга дүүргэдэг байһан гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ.

һасаран Линховоин — олониитын ажал ябуулагша. СССР-эй Верховно Соведэй депутадшье, Бүхэроссин театральна бүлгэмэй Буряадай отделениин түрүүлэгшэшье, түрэл театрайнгаа уран һайханай соведэй гэшүүншье байхадаа, өөрынгөө хүсэл эролдолго, дүй дүршэл болон эрдэм бэлигээ тоонто Буряад нютагайнгаа соёл, искусствые хүгжөөхэ хэрэгтэ дууһан зорюулдаг байгаа.

ҮХИБҮҮД ХӨӨРЭНЭ

Хуушанайнгаа буряад тэрлиг үмдэнхэй хүршынгөө басаганай хуримда ошожо ябахадам, зуурандам табатай Дарма уулзаад:

— Та юундэ дохолнобта?—гэжэ асууба.

— Хүлии үбдэнэ,—гэбэб.

— Худалаар хэлэнэт. Дэгэлэйнгээ хормойе ехээр һалбалзуулха гэнэ ха юмта.

* * *

Дүрбэтэй аша хүбүүн Санжайнгаа газаагаа наадажа байхадань, магазин ошохо гэжэ газаа гарахадам:

— Таабай, хаана ошохотнайб?—гэжэ асууба. Харюу хэлэжэ үрдеэгүйдэм:

— Би ошолсохом,—гэжэ дахаба.

— Хаанашье ошохогүйб,—гэхэдэм:

— Хүлнүүдтнай ошожол ябана ха юм.— гээ һэн.

* * *

Нэгэтэ эжынгээ үһэеэ һамнажа һуутар, Санжай хажуудань ошоод:

— Эжы, үһэнтнай ягаа түргэн сайжа эхилбэб? — гэбэ.

— Үгыем муугаар дуулана ха юмши.

— Ойлгооб. Одоол ойлгооб. Тэебиимнай үһэн үшөө сагаан ха юм.

* * *

Табатай Гарма абатаяа тарялангай захаар ябажа ябатараа:

— Энэ ешмээнэй һахал юундэ иимэ ута юм?—гэжэ абаһаа асууба.

— Түргэн эдеэшэдэг таряанай һахал ута байдаг юм, хүбүүмни,—гэжэ абань ойлгуулба.

— Тиигээ һаа, та һахалаа утаар ургуулыт! Түргэн эдеэшэхэлтэ!—гэжэ Гарма эсэгэдээ зүбшэл үгэбэ.

* * *

— Аба, та юундэ үрөөһэн нюдөө анид гүүлэнэбта?—гэжэ табатай хүбүүниинь асууба.

— Хэрмэ агнахадаа, үрөөһэн нюдөө нигэжэ аняад, бууга шагаадаг юмэлби даа.

— Маруся хээтэй хэрмэ агнадаг юм гү?

— Үгы ааб даа.

— Теэд юундэ тээсгэн тантай уулзахадаа, үрөөһэн нюдөө анид гүүлээ һэм?

* * *

— Аба, та үсэгэлдэр архи уугаад, тамхи татаад, үшөө мангир эдеэд, ехэл үмхэй байгаат даа!—гэжэ бэлэдхэлэй класста һурадаг хүбүүниинь эсэгэдээ хэлэбэ.

— Бишни тиихэдэ юунэйшье үнэр мэдээгүйлби,—гэбэ абань.

— Хүн муугаа мэдэхэгүй гэжэ та өөрөө хэлэдэг ха юмта!

* * *

— Аба, танине хүнүүд һайн гэдэг гү, али муу гэдэг гү?—гэжэ табатай Баяр һонирхобо.

— Һайн нэрэ бэдэрхэдэ олдохогүй, муу нэрэ хюһахадашье арилхагүй гэдэг юм даа, хүбүүмни.

— Тиигээ һаа, та хүбсаһаа тайлагты! Би хүрзэ асараад, бэсыстнай шударһуу.

Манай уншагша Ц. НАЙДАНОВ эльгээбэ.

ТААБАРИ-КРОССВОРД

1. ХАЖУУ ТЭЭШЭЭ: 5. Даарахаб гэжэ дахатай, дайнда ябахаб гэжэ хуягтай. 6. Альганай шэнээн хабтаһан айл бүхэндэ ерэнэ. 7. Тэрэ хойно түлгэ орхёод ерээ һэм, түрөө гү, али үгы гү — үзээд ерэгты. 9. Ойронь ошоходоо өөрыгөө харахаш. 10. Эмгэн эжымни үдэртөө энеэдэг. 12. Бургааһан гүрэлөө зуун зангилаатай. 15. Эреэн дээһэ эбхэжэ ядабаб. 16. Хоёр хүн холбоо бүһэтэй. 17. Душэн найман данжуургатай, дүрбэн хонхор аягатай. 18. Нэтүү баянай газаа нэгэшье һадхаг үгы.

II. ДЭЭРЭҺЭЭ ДООШО: 1. Хада дээрэ няасгай хотон. 2. Сагаан торго эбхэжэ ядабаб. 3. Мээрөөшэ үнеэн мүнгэн дүрэтэй. 4. Уймар займар аматай, хоёр ехэ хоолойтой. 8. Хойноһсо ерэһэн хүдэр баатар, хоёр шэхэ дэльбүү баатар, тугал һүүлтэй шодон баатар. 9. Долоон ахэ дүүнэрэй нэрэнь ондоо, наһаниинь адли. 11. Нүхэн соо нүгэлтэй шүдхэр. 12. Талаар бэлшэдэг тархаадай. 13. Унаахай хаанай бэлэг унаһаар үгы болошобо. 14. Дааган далан дабхар тохомтой.

Б. Гомбоев зохёобо.

ҮНДЭР ШАНГАА — ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой суута хонишон Дулмажап Доржитаровна Будаева ажалдаа үндэр амжалта туйлаһанайнгаа түлөө СССР-эй Гүрэнэй 1983 оной шанда хүртөө бэлэй.

— Намда үгтэһэн гүрэн түрын үндэр шан саашадаа бүри һайнаар хүдэлхыемни уялгална. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэлэй туршада бэелүүлхэ социалис уялга манай хонишодой бригадын коллектив абанхай. Би дүрбэн үхибүүдэй эхэб. Бүхы совет арад үхибүүдэймнай, ашанар, гушанараймнай толгой дээрэ огторгойнь ходо сэлмэг, наратай байхын түлөө тэмсэнэ. Теэд дай жүрөөдэһэн империалистнуудай гэмээр уласхоорондын байдал улам шахардуу шанга болохо байна. Иимэ эрхэ байдалда эб найрамдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй ехээр үргэдэжэ байһаниие мэдэнэбди. Тиимэһээ намда барюулагдаһан Гүрэнэй шангые Эб найрамдалай жасада дамжуулнаб,— гэжэ Гүрэнэй шангай лауреат Д. Д. Будаева мэдүүлээ.

Н. НАМСАРАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи ба хоёрдохи хуудаһануудта. «Ехэ хэрэгүүдтэ зоригжохо» — түрүү бэшэг. «Зуутанай уряа» гэһэн франц хүдэлөөндэ», «Эб найрамдалые бэхижүүлгын аша туһада», «Ехэ эдэбхитэйгээр»— ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. «Буряадай эрдэмтэд-үйлэдбэридэ» — Л. Похосовой статья. Уласхоорондын мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй галхан. Элүүр энхые хамгаалгын албан. «Танда зүүдэн харагдана» — АПН-эй материал. «Хүгжэмэй хододоо зэдэлхын тула».

ХҮН БА ХУУЛИ

НЮУ НЮУТАР НЮРГААР...

«Социалис зөөри болоһон үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүд СССР-эй экономическа байгуулалтын үндэһэ һууринь болоно... Гүрэн социалис зөөриие сахин хамгаалдаг, тэрэниие арьбадхаха арга нүхэсэл хангадаг»,— гэжэ СССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 10-дахи статья соо хэлэгдэнэ. Социалис зөөри хулгайлха, тэрэниие хайша хэрэгээр үрихэ эрхэ хэндэшье үгтөөгүй. Гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ, харата бодолоор тэрэниие үрихэ гэхэ мэтын харша ябадалнууд гансахан гүрэн түрэдэ гарза хохидол ушаруулна бэшэ, мүн хүнүүдэй ухаан бодолые хомхой хобдог болгоно, тэдэниие ажабайдалайнь зүб харгыһаа хадууруулна. Энэл ушарһаа боложо, «Хүн бүхэнһөө — арга шадабариинь зэргээр, хүн бүхэндэ — хэһэн ажалайнь зэргээр» гэһэн социализмын гол ёһо баримталха ябадалда хохидол ушаруулна.

Социалис зөөриие үбэршэлхэ, хулгайлха ябадал хаанаһаа эхи захатайб гэхэдэ, нэн түрүүн материальна ехэ үнэ сэнтэй юумэнүүдые бүридхэлдэ абадаггүй, үйлэдбэри дээрэ хиналтын муугаар хэгдэдэг, мүн хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө хиналта шалгалтын хэгдэдэггүйһөө болодог гээшэ.

Хүнүүдэй почтоор эльгээһэн мүнгэ үбэршэлхэ ушарнууд Улаан-Үдын почтамтда олоор үзэгдэнэ. Иимэ ушарнууд хадаа гэм зэмэтэ ябадалай эхин болоно гээшэ. Почтальон Алекминская гэгшэ хүнүүдэй почтоор эльгээһэн мүнгые хулгайлдаг байгаа. Нёдондоной июль һарада пенсионер Афанасьевай почтамтын . хүтэлбэрилэгшэдтэ тиимэ мэдүүлгэтэйгээр хандахадань, тэдэндэ анхаралаа хэншье хандуулаагүй. Энэ ушар Алекминскаягай харата хэрэгээ улам нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлхэдэнь бүри туһалаа. Гэбэшье тэрэнэй хара хэрэгынь удаан үргэлжэлхэ сагагүй байшоо. Тэрэ хулгайгаар үбэршэлжэ олоһон 658 түхэриг мүнгөөрөө архи абажа уудаг байгаа гэжэ элирүүлэгдээ. Энэ хуули буса ябадалайнгаа түлөө эрхэтэн Алекминская 4 жэлээр эрхэһээ хаһагдаа.

Социалис зөөри үбэршэлхэ хэрэгтэ тушаалта нюурнуудайшье хабаадалсаха ушар үсөөн бэшээр үзэгдэдэг. «Бурятремстрой» трестын 2-дохи ГСУ-гай барилгын участогай начальник Остоев хуули буса ябадал гаргаһанайнгаа түлөө уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа. Эрхэтэн Остоев «Гормолкомбинадай» инженер Москвитинтай хамтаржа заводой хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэн зорюута дээгүүр бэшэжэ, 2 мянга гаран түхэриг мүнгэ үбэршэлөө. Мүнөө үедэ Остоев Москвитин хоёр хуулиин ёһоор зэмэеэ амсана.

Кадрнуудые ажалда абахадаа харюусалга багатайгаар хандадаг ушарһаа боложо, социалис зөөри үбэршэлгэ олошорно. Иимэ үзэгдэлнүүд гүрэндэ ехэ хохидол ушаруулна. Эрхэтэн Попугаева 1982 оной октябриин 1-һээ Горкоопторгын наймаалагшаар ажалда абтаһан юм. Ажалда ороһон түрүүшынгээ үдэрһөө тэрэ гүрэнэй мүнгэ үбэршэлжэ, архи, эдеэ хоол абалгада гаргажа эхилээ. Оройдоол нэгэ һарын туршада ажаллаһанайнгаа һүүлээр Попугаева хүдэлмэриеэ орхижо, 1983 оной февралиин 9 болотор ажалдаа гараагүй. Иимэ удаан болзор соо тэрэнэй ажалдаа гараагүй ушараар хэншье һонирхоогүй. Эрхэтэн Попугаева ажалдаа һөөргөө абтаад, гүрэнэй зөөриие үбэршэлгэеэ үргэлжэлүүлээ. Горкоопторгые даагша Занданова магазинай хүдэлмэрилэгшэ Попугаевагай ямар ушарһаа 3 һарын туршада ажалдаа гараагүйб гэжэ нэгэтэшье һонирхоогүй. Нүхэр Зандановагай ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандалга Попугаевагай гүрэнэй зөөри үбэршэлхэ хэрэгые үргэдхөө. Тиигэжэ тэрэ хара хэрэгээ үргэлжэлүүлгэдээ шунахайран орожо, 1983 оной апрелиин 10-най үдэр худалдан абагшадһаа магазинда ороһон бүхы мүнгые өөртөө абаһан байха юм. Энээнэй һүүлээр Попугаевагай ажалдаа гараагүйнь мэдээжэ. Хэһэн хара хэрэгүүдэйнгээ түлөө тэрэ зэмээ амсаа. Теэд тэрээнтэй нэгэ «эдюуртэй» байһан Зандановагай ямаршье зэмэгүй үлэһэниинь гайхалтай.

Социалис зөөри үбэршэлэгшэд тухай үшөөшье олон жэшээ дурдахаар. Гэбэшье анхандаа сүүдлүүлэгдэһэн аад, материальна ехэ харюусалгатай тушаалда табигдаһан хүнүүд тухай жэшээ дээрэ тогтоёбди.

Улаан-Үдын районой «8 Марта» колхозой хүүгэдэй саадые даагшаар 5 жэлээр эрхээ хаһагдаһан Бородина табигдаһан юм. Арадай ажахын барилгануудта эльгээгдэһэн аад, тэрэ өөрынгөө дураар ажалаа орхижо, ажалай дэбтэршьегүйгөөр саадые даагшаар ороо. Мэхэтэ ябадал гаргаһанайнгаа түлөө эрхэтэн Бородина уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа.

Хүнүүдһээ эдилгэ абалга обществодо айхабтар ехэ хохидол оруулна. Эдилгэ абалгын ямаршье ябадал адли хохидолтой, ушар тиимэһээ бидэнэр социалис обществодо эдилгэ абалгатай эрид шангаар тэмсэхэ ёһотойбди.

Горжилуправлениин аварийна албанай мастер Посохов саг соонь барилгын материалнуудые асарһанайнгаа түлөө бригадир Мизгерт болон бусадһаа 800 түхэригэй эдилгэ абаһан байна. Энээнэйнгээ түлөө Посохов хуулита ёһоор эрхээ хаһагдаа.

Гүрэнэй, ниитын зөөри хулгайлагшад, эдилгэ абагшад энэ хэрэгээ удаан саг соо хүнүүдһээ нюужа шадахагүй. «Нюу нюутар—нюрганай забһараар» гэдэгэй ёһоор, хэзээ нэгэтэ элирхэл ха юм. Тэдэниие тойрожо, хамта ажаллажа байһан үнэн сэхэ хүнүүдһээ хара хэрэгүүдээ нюухын ямаршье аргагүйл.

Гүрэнэй зөөри хадаа бүхы совет арадай ниитэ баялиг гээшэ. Ушар тиимэһээ хүн бүхэн өөрынгөө нангин уялгые сахин, гүрэнэй зөөри хулгайлагшадтай, мэхэтэ ябадал гаргагшадтай, эдилгэ абагшадтай эрид шангаар тэмсэхэ ёһотой.

А. ПОКАЦКИЙ,
Советскэ районой прокурор.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС 670000

г. УЛАН УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52 секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91 переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95 отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Го[...]ственного комитета Бурятской А[...] делам издательств, полиграфии и [...]ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лени[...] Н-04327. Заказ № 12. Индекс[...]